

balandis / april 1984

**Laiškai
lietuviams**

JAI DAUG ATLEISTA	109	J. E.
GRAŽIAUSIAS MŪSŲ TAUTOS ŽIEDAS	111	A. Kalnius
EILĖRAŠČIAI	115	Ada Karvelytė
KOKS TURĖTŲ BŪTI ŠIŲ LAIKŲ KUNIGAS?	116	Andrius Valevičius, S.J.
SUSITAIKINK SU BROLIU	118	Chiara Lubich
MELDIMASIS GALVA IR ŠIRDIMI (III)	119	Anicetas Tamošaitis, S.J.
SKAUSMUOSE GIMUSIOS TAUTOS KRAŠTE (II)	122	Henrikas Stasas
KARAS AR TAIKA?	129	P. Daugintis, S.J.
VĖŽYS, ŠIRDIS, MEILĖ. . .	134	Vytautas Kasniūnas
KALBA	136	Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	138	Gediminas Vakarīs
ŠYPSULIAI	140	Red.
ATGARSIAI	142	Skaitytojai
TRUMPAI IŠ VISUR	144	J. Pr.
ATSIŪSTA PAMINĖTI	144	Red.

Šis numeris iliustruotas fotografijomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos Meksikoje. Viršelio piešinys — Juditos Patraitės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1984 / BALANDIS - APRIL / VOLUME XXXV, NO. 4

JAI DAUG ATLEISTA

J. E.

Kiekvienos didelės istorijos širdis yra meilė. Ir Kristaus gyvenimo istorijoje meilė užima pačią svarbiausią vietą. Nors Jis buvo vienišas, bet buvo mylimas labiau negu bet kuris kitas. Jį mylėjo ir vyrai, ir moterys. Pamačiusios Jį praeinanti, jos sustodavo. Atidžiai klausydavo, kai Jis aiškino misioniams Dievo karalystės žodžius. Rinkdavosi prie namų, kuriuose Jis viešėdavo. Jos vesdavo pas Jį savo vaikus, stverdavosi Jo apsiausto, kad išsigydytų nuo ligų. Jos jausdavosi laimingos, kai Jam galėdavo patarnauti. Daugumas jų lydės Jį ligi mirties: Salomėja, Marija Kleofa, Morta ir Marija iš Betanijos. Tačiau reta moteris mylėjo Jį taip, kaip nusidėjėlė Magdalena.

Ją matome žygiuojančią procesijoje į baisiąją kaukolių vietą — Kalvariją. Ją matome ten suklypusią po Išganytojo kryžiumi. Tyla, garsesnė už triukšmą, raižė ausis: girdėjosi krintančio kraujo lašai ir skubotas Nukryžiuotojo širdies plakimas. Kristaus žvilgsnis ieškojo žmogaus, kuris pakeltų prie Jo mirstančių lūpų save užmiršusios meilės taurę.

Jis nematė meilės šaltose kunigų akyse. Apaštalų blėstanti meilė tūnojo tamsiuose pogrindžiuose. O Marija, Jo motina? Taip, jos širdis buvo kupina meilės Jam, nes ji buvo motina. Ten buvo ir Jonas. O dar kas? Tada Nukryžiuotojo žvilgsnis nukrypo į kryžiaus papėdę. Ten buvo suklypusi dramatiškiausia kryžiaus tragedijos moteris. Jauna ir graži, ji žaidė širdimis ir žengė gėlētu jaunystės taku be rūpesčio, be skrupulų. Marija iš Magdalos... Kurorto dama ir kurtizanė. . . Madų karalienė. O dabar atgailaujanti Marija.

Virš jos galvos pasigirsta balsas: "Trokštu". Kareiviai kelia acto kempinę ant ieties. Bet gėrimas nenumalšina Dievo troškulio, Dievo, trokštančio meilės. Magdalena atsistoja ir kelia prie išdžiūvusių Kristaus lūpų savo meilės taurę.

Stebuklingas Guadalupės Marijos paveikslas.

Magdalena — net savo skausme — matė baisų skirtumą tarp šito vyro, kabančio mirties agonijoje, ir to vyro, kurį ji buvo sutikusi tą atmintiną dieną, kai Jis pakeitė jos gyvenimą. Žmogaus gyvenime yra valandų, kai trumpu laiku pro akis praskrieja daugybė praeities atsiminimų, kai jie iš naujo pergyvenami. Magdalena ties kryžiaus papėde užmerkė akis. Jos mintys skrido į prabėgusius metus, kai ji atiduodavo savo kūną, neatiduodama sielos, kai jai moterys pavydėdavo ir kartu ją bjaurėdavosi, kai vyrai jos geisdavo ir ją niekindavo. Bet vieną dieną viskas pasikeitė.

Tą dieną ji buvo puikiai apsirengusi naujiems užkariavimams. Jos plaukai buvo rūpestingai sušukuoti. Ant rankų žybčiojo žiedai. Ji buvo daug girdėjusi apie naują stebukladarį. Būtų įdomu jį susitikti... Ir štai Jis. . . Aukštas, stiprus,, patrauklus. Ji pasitaisė rūbus tam momentui, kai Jis praeis pro ją. Ji nori pasirodyti visu savo grožiu, bet tik tam, kad pasijustų krintanti į gelmes, kurių visai iki šiol nepažinojo. Jis pažvelgė į ją, kaip nė vienas vyras nebuvo į ją pažvelgęs. Ne kūno, ne kvietimo žvilgsniu, ne paniekos žvilgsniu, bet kažkuo kitu, ko ji tada dar nesuprato.

Nusidėjėlė, kuri įėjo į Simono namus su alebastriniu kvėpalų indu, jau nebebuvo nusidėjėlė, kurią žmonės pirštais badė... Visas jos gyvenimas buvo pasikeitęs. Jos kūnas buvo švarus. Švarios jos rankos. Akys išmoko verkti, širdis — melstis. Viešpats išskaitė jos širdį: "Jai daug atleista, nes ji labai mylėjo". Ji labai mylėjo... Magdalenai atrodė, kad ji vėl girdi tuos žodžius. Ji pažvelgė į Nukryžiuotojo akis, kurios degė kaip altoriaus ugnys, kuriose matėsi istorija moters, pažinusios nuodėmę, bet pažinusios ir nekaltą meilę. Jo susproginėjusios ir kraujuotos lūpos bandė šypsotis, bet galva nusviro, akys užgeso.

Išaušo sekmadienio rytas, ramus ir tykus, kaip nekalto kūdikio sapnas. Dvelkė švelnus vėjelis, lyg angelo sparnų nešamas. Marija Magdalena susirūpinusi vaikščiojo po daržą, ieškodama Viešpaties kūno, kai kažkas netoliese pilnu ilgesio ir švelnumo

GRAŽIAUSIAS MŪSŲ TAUTOS ŽIEDAS

A. KALNIUS

Apie 26 km nuo Vilniaus, ties Dūkšto miesteliu, Neris yra susiraizgiusi į kilpą. Čionai demarkacijos linija ėjo apie keliolika kilometrų upės viduriu. Kairėje pusėje, žiūrint pavandeniu, buvo Lietuva, o dešinėje — Lenkijos okupuotas Vilniaus kraštas. Neries kairysis krantas yra labai aukštas, o dešinysis nedaug tepakilęs nuo vandens paviršiaus. Todėl, nuo aukštojo kranto žiūrint, matyti pažemiu vingiuojanti Neris, o už jos — plačios lygumos su išsibarsčiusiais pušų miškeliais. Dar toliau stūkso nedidukų kalnelių gūbriai, tartum mažos tvirtovės, juosiančios Vilniaus miesto mūrus.

Čia vieta labai graži, smėlėta, apaugusi aukštomis pušimis. Bet ne tai čia svarbu. Svarbu, kad ši vieta yra netoli Vilniaus, tai turbūt patriotiniais motyvais čia buvo suorganizuota skautų vadovų stovykla. Na, ir neapsirikta: kursantus, niekad nemačiusius Vilniaus, ši artuma iš tikrųjų nuteikė labai patriotiškai. Ypač vėlų vakarą, kai dangus aureole nušvisdavo virš miesto bokštų, tada tartum atsiversdavo istorijos knyga, iš kurios jaunuoliai gaudė įvairius senovės įvykius, bandydavo įsiklausyti į geležinio vilko staugimą... o jų širdys imdavo gailauti, kad nedoras priešas pasigrobė šį didįjį mūsų tautos lobį.

Bet anoje knygoje, kur buvo daug rašoma apie ryškiuosius mūsų tėvynės veidus, neatsivertė puslapis, kur būtų buvę bent šykščiai parašyta apie didįjį mūsų tautos šventąjį Kazimierą, jauną vyrą, tapusį mūsų tautos gėlyne visų gražiausiu žiedu.

balsu ištarė vieną žodį: "Marija". Į žodį ji atsakė žodžiu: "Raboni — Mokytojau". Ji puolė ant rasotos žolės ir apsikabino Jo basas kojas. Dvi raudonai šviečiančios žaizdos ant Kristaus kojų spindėjo Prisikėlimo garbe.

Jai daug atleista, nes ji labai mylėjo.

ŠVENTAS VEIDAS APGAUBTAS TAMSA

Kodėl Neries atkrantės jaunimo atmin-
tis nudilo savo šventojo globėjo atžvilgiu,
kai tuo tarpu XVII šimtmetyje jo garsas
sklido Vokietijoje, Italijoje, Belgijoje, Mal-
toje. Jis sklido ir Rusijoje, tik rusai jo ne-
kentė, nes jis buvo tapęs uola, į kurią atsi-
mušdavo šio nevalyvo krašto religinės ir
politinės ekspansijos užmačios. Rusų stačia-
tikiui bažnyčios vyskupas mūsų šventąjį net
buvo "ekskomunikavęs".

Nekaltiname anų stovyklaujančių jau-
nuolių nukazimierėjimu. Tai buvo šių eilu-
čių autoriui tik motyvas nuo anos antkran-
tės nusileisti į didesnius mūsų tėvynės plo-
tus. Juk anuomet mūsų šventojo vardas
merdėjo turbūt daugumoje mūsų visų šir-
džių ir mūsų sąmonėje. Buvau ateitininkas,
skautas ir pavasarininkas, bet ir šiose kata-
likiškose organizacijose nepastebėjau gyvai
tyvuliuojančios kazmierinės dvasios, netgi
eucharistininkų būreliuose. O ar dažnai bu-
vo girdimas šv. Kazimiero vardas gimnazi-
jų religijos pamokose? O ką pasakyti apie
kunigų pamokslus? Šv. Kazimieras būdavo
prisimenamas tik jo šventės proga.

Drumzlini buvo mūsų tėvynės vandenys
per daugelį dešimtmečių, juose negalėjo
ryškiai atsispindėti šventojo veidas. Betgi
tai negali būti motyvas nevertinti jo galios
danguje, kuri taip reikalinga mūsų tėvynės
likiminėje kovoje.

KAS JISAI, TAS ŠVENTASIS

Susipažinkime bent trumpai su šio di-
džio vyro, lietuviu, gyvenimu, kad sėkmin-
giau atšvęstame jo prisiminimą jam skirtų
metų proga.

Šv. Kazimieras gimė 1458 m. spalio
mėn. 3 d. lenkų Krokuvoj, karalių rūmuose.
Jo tėvas, taip pat Kazimieras, buvo gryn-
kraujis lietuvis, anuomet karaliavęs Lenki-
jos soste, o taip pat valdęs ir Lietuvos kuni-
gaikštiją. Jo motina buvo Vokietijos impe-
ratoriaus ir kartu Austrijos hercogo dukra
Elzbieta habsburgaitė, didžiai krikščioniška
ir ambicinga moteris. Taigi šv. Kazimiero
gyslose nebuvo nė lašo lenkiško kraujo.

Lenkai jį savinasi tik dėl to, kad jis gimė
ir buvo auklėjamas Lenkijoje.

Karaliaus Kazimiero šeimoje buvo gi-
mė 13 vaikų, bet išaugo tik 11: 6 berniukai
ir 5 mergaitės. Šv. Kazimieras gimė trečiuo-
ju iš visų vaikų eilės ir antruoju iš berniu-
kų. Pažymėtina, kad keturi jo broliai sėdėjo
valdovų sostuose, o penktasis tapo aukštu
lenkų Bažnyčios dignitorium — kardinolu.
Neatsiliko ir keturios seserys, ištekėjusios
už kunigaikščių. Vaikai pasiekė šių aukštų
postų jų motinos apskrumo dėka. Kadan-
gi ji turėjo daugiausia vaikų, tapusių kara-
liais, dėl to ji nusipelnė "karalių motinos"
vardą.

Karalių motina neišleido iš akių ir sū-
naus Kazimiero. Ji dairėsi sosto ir jam. Ir
atsitiko proga jį padaryti Vengrijos kara-
lium, Mat Vengrijos didikai buvo suskilę
į dvi dalis. Viena dalis buvo išsirinkusi kan-
didatu į karalius Motiejų Korviną, o kita
— Kazimierą jogailaiti, būsimą šventąjį.
Kadangi abi pusės gražiuoju dėl kandidatų
nesusitarė, tai jogailaičių dinastija nutarė
Korviną jėga pašalinti, atseit išeiti su Ven-
grija į karą. Tad trylikametis Kazimieras
su 12000 samdytos kariuomenės, vadovau-
jamos rinktinių karo vadų, išžygiavo į Ven-
griją. Bet vengrų didikų stipresnioji pusė
nesutiko su Kazimiero kandidatūra, o ne-
apmokėtoji kariuomenė išsiskirstė, tai varg-
šas karalaitis Kazimieras, nieko nepešęs ir
nusivylęs, sugrįžo namo. Sakoma, kad savo
nesėkmę skaudžiai pergyvenęs, girdi, net
iki ašarų.

Karalius tėvas neleido savo mylimam
sūnui nusiminti ir vienišauti, dažnai su juo
keliaudavo į Lietuvą ir kitas vietas. 1475
m. jis pirmą kartą išvydo sostinę Vilnių, o
sekančiais metais lankėsi Marijanburge.
1478 m. vėl abu nuvyko į Lietuvą. 1481 m.
abu Kazimierai dalyvavo vieno kunigaikš-
čio vestuvėse, kur buvo suruoštas sąmokslas
prieš karalių, žinoma, ir karalaitį. Sąmokslas
buvo laiku pastebėtas ir sutrukdytas.

1481 m. būsimas šventasis grįžo į Len-
kiją, kur porą metų pavadavo tėvą, pasili-
kusį Lietuvoje, tvarkyti valstybės reikalų.

Jo atliktieji darbai parodė jį esant gabų valstybininką.

LŪŽIS JAUNUOLIO GYVENIME

Nežinia kada ir kodėl šv. Kazimieras pradėjo sirgti džiova. Galbūt pradžia buvo Lenkijoje. 1483 m. sugrįžęs į Lietuvą, jis ėmė trauktis iš viešo gyvenimo ir savo dvasia kilti į aukštumas, melstis, tobulėti, atsidėti gailestingiems darbams.

Kai kam gali kilti tokia neklastinga mintis: kodėl džiova sergantis ligonis atvažiavo į Lietuvą? Gal jis, prieš tai porą metų pagyvenęs Vilniuje, pamilo tyrą lietuvių širdį, gal paviliojo jį girių ošimas, pievų žydėjimas, paukščių giesmė, kaip jo senelį Jogailą lakštingalų čiulbėjimas.. . Ne, ne! Jis gimė Lenkijoje, bet mirtį panoro Lietuvoj, kur jo tėvynainiai gyveno, kur niekas netrukdo jo dvasinės laisvės, kilti į kalnus, siekti dangaus... Ir iš tikrųjų jis čia dieviškoj ekstazėj netrukdomas galėjo praleisti valandas, dienas ir mėnesius, kol pagaliau po septynių mėnesių jam atsivėrė dangus. Mirė 1484 m. kovo 4 d., saulei dar nespėjus patekėti. Mirė Gardine, palaidotas Vilniaus katedroj.

Ir dar klausimas: kodėl Kazimieras, pavadavęs tėvą, karalių, valstybės valdytą ir buvęs lenkų ponijos pagerbtas, kaip gabus valstybininkas, atsisakė karališko vainiko ir, galbūt nepaklausęs net tėvo ir motinos, pasuko savo gyvenimo kelią visiškai priešinga kryptimi — pakilti nuo žemės. Gali būti, regis, tik vienas atsakymas: jis išgirdo Dievo šaukimą tapti šventuoju ir jam pakluso. Nes juk Dievas šaukia žmones kunigų tarnybon, skirsto talentus ir teikia kitokias malones, tai šaukia ir kandidatus į šventuosius, kad galėtų juos pasiųsti, kur jie labiausiai reikalingi. Ogi mūsų šalis visais laikais buvo ir yra reikalinga pagalbos iš dangaus, ypač dvasinio sukrėtimo metais.

O juk tokių metų ir dešimtmečių Lietuva turėjo ir turi begales. Antai iš Rytų net fizinės jėgos pagalba veržėsi į Lietuvą stačiatikių dvasia, šv. Kazimierui dar gyvam tebesant, ir tada jis rimtai rūpinosi šiai svetimšališkai religinei srovei užkirsti kelią. Ogi

vėliau galinga Reformacijos banga atsirito iš Vakarų pasaulio. Ji kėsinosi sugriauti naujai išsiskleidusį Lietuvos dvasinį gyvenimą, atmesdama pačius svarbiausius religinės praktikos principus: Švč. Marijos ir šventųjų garbinimą bei jo formas, atgailą, išmaldą, gerus darbus, celibatą ir popiežiaus primatą. Taigi viską, kuo taip rūpestingai savo gyvenimą grindė pats šventasis Kazimieras.

Tokioms religinių atskalų bangoms, besiplakančioms į mūsų tėvynės pakrantes ir jau gerokai nusiaubusioms net krašto vidų, mums reikėjo pagalbos iš dangaus. Ir ji buvo gauta pirmiausia šv. Kazimiero, o vėliau ir Šiluviškės Dievo Motinos pasiuntinybe. Juodu tapo neišverčiamais stulpais, į kuriuos atsirėmusi Lietuvos liaudis išlaisvino savo kraštą nuo religinių atskalų antplūdžio.

Šioje paslapyje ir glūdi mūsų tikėjimas, kad Dievas šaukia žmones tapti šventaisiais, kad galėtų juos pasiųsti ten, kur jie labiausiai reikalingi.

KELIAS Į ŠVENTUMĄ

Šventumas yra įgyjamas tauraus religinio gyvenimo keliuose ir kryžkelėse. Jaunuolis Kazimieras tvirtus religinius pagrindus gavo iš tėvų, ypač iš motinos. Jis taip pat turėjo gerų auklėtojų, kurių tarpe buvo žinomas lenkų kronikininkas kan. Jonas Dlugošas. Jis savo raštuose aukštino tėvynės meilę (žinoma, tik ne Lietuvos) ir dieviškąją Apvaizdą. Lietuvai ir jos valdovams, netgi valdžiusiems ir Lenkiją, jis buvo nepalankus, netgi tiesos atžvilgiu netolerantiškas.

Taigi šv. Kazimieras buvo stiprioji religinė įtaka, kuria jis iki mirties grindė savo gyvenimo kelius. Ypatingoj pagarboj jis laikė ir mylėjo Dievo Motiną, kuri tapo skausminga ir kantriai dalyve ir didžia šventąja moterimi žmonijos atpirkime. Jis giedojo jai giesmes ir garbino ją už jos kančias, kurias ji kentėjo drauge su savo sūnumi kelyje į Golgotą. Kad geriau perprastų ir įvertintų Kristaus kančios dydį, jis ir pats praktikavo jos "malonumus", po ka-

rališkais rūbais vilkėdamas ašutinę, plakdamas savo kūną ir kitaip jį vargindamas. Labai dažnai jis skendėdavo maldoje bažnyčioje labai ankstyvais rytais prie jos durų.

Kazimieras tikrai troško šioje žemėje tapti Dievo vaiku. Ogi tokius vaikus Dievas pašventina ir tą šventumą žmonijai apreiškia įvairiais būdais, dažniausiai stebuklais. Šv. Kazimierui yra priskaitoma gana daug stebuklų, kurių bene populiariausias yra jo pasirodymas ant balto žirgo lietuvių kariams, kovojusiems prie Dauguvos upės su rusais, apgulusiai Polocko pilį. Vysk. Zacharijaus Ferreri ir jo komisijos šis įvykis buvo tyrinėjamas porą metų ir rasta, kad čia tikrai būta stebuklo. Tai yra patvirtinę ir kiti tyrinėtojai.

Kazimieras Bažnyčios šventuoju paskelbtas tik po 120 metų nuo jo mirties — 1602 m. lapkričio 7 d. Sakoma, kad tuo metu Bažnyčios organizme būta kai kurių nerangumo reiškinių, dėl to taip ilgai užtrukę. Žiniai pasiekus Vilnių, mieste ir provincijoje kilo milžiniškas entuziazmas, ir ši džiaugsmo šventė tęsėsi dvi dienas.

ŠEŠTA ŠIMTMETĪ PRADEDANT

Paprastai po didelių užmojų, nors jie būtų inspiruojami net iš paties dangaus, žmonėse įvyksta savotiškas atoslūgis, pasikui sugrįžimas į kasdienybę, kuri pagaliau pavirsta užmirštimi. Užmirštamasis santykis su Dievu ir visu dangum, apleidžiamos religinės pareigos, nublinksta amžinybė ir t.t. Kartais tokie užmirštieji laikotarpiai yra gana ilgi, ir tik dideli ir skausmingi įvykiai atgaivina atmintį. Tada žmonės kelia rankas į dangų, maldauja Dievą ir Jo šventuosius — g e l b ė k !

Patenkame į užmiršties srovę ir mes, lietuviai. Juk dažniausiai tik ištikti didžios nelaimės mes kreipiamės į mūsų šventąjį. O kur mes esame, kai gyvename visko pertekę ir esame niekieno neskriaudžiami? Tada mes į jį retai teprakalbame.

Šie kazimieriniai metai lietuvių bus minimi plačiausiu mastu. Būtų labai liūdna, jei ilgainiui jie taptų užmirštimi. Mums rei-

kia, kad visi metų metai mums taptų kazimieriniai, nors ir be didelių iškilnių, be programų ir tuščių žodžių.

Kazimierinių metu iškilmės Toronte

Šių metų rugsėjo 1 ir 2 d. Toronte yra rengiamas Religinis pasaulio lietuvių katalikų kongresas, globojamas Toronto kardinolo G. Emmett Carterio, vadovaujamas iš torontiečių sudaryto specialaus komiteto, kuriam pirmininką dr. J. Sungaila. Kongresas rengiamas Centrinio komiteto pavedimu ir prašymu. Centriniam komitetui vadovauja rašytojas V. Volertas.

Kongreso programoje numatyta:

1. Akademinė dalis: a, P. Rabikausko, S, J., paskaita "Šventasis Kazimieras naujausių tyrimų šviesoje", b. dr. L. Girniaus paskaita "Katalikybės ir ateizmo santykiai praityje ir dabar".

2. Jaunimo svarstybos. Vadovauja G. Juozapavičiūtė-Petrauskienė.

3. Misteria-Opera "Dux Magnus". Libretas poeto K. Bradūno, muzika ir dirigavimas komp. D. Lapinsko. Atliks jungtinis choras su solistais, pakviestais iš JAV ir Kanados, Bus du spektakliai: rugsėjo 1 ir 2 d.

4. Jaunimo vakaras.

5. Iškilmingos pamaldos, numatytos Anapilio kapinių aikštėje.

6. Pokylis.

Smulkesnė programa bus pateikta spaudoje vėliau. Rengimo komitetas kviečia JAV ir Kanados lietuvius gausiai kongrese dalyvauti.

■ Sao Paulo Brazilų Meno kritikų draugija paskyrė premiją P. Gaučiui už Brazilų poezijos antologiją lietuvių kalba.

■ Lietuvos kunigaikščių Giedraičių giminės nariui Mykolui Giedraičiui pagerbti Krokuvoje, kur tas asketas tarnavo zakristijonu, atnaujinta Šv. Morkaus bažnyčia. 1985 m. sueis 500 metų nuo jo paskelbimo palaimintuoju. Tikimasi, kad tos sukakties proga jis bus paskelbtas šventuoju.

Ada Karvelytė

VELYKŲ RYTAS

Ore supasi
Mano džiaugsmas,
Tartum balta plaštakė.
Žemė laiminga
Žvelgia į dangų
Ir dainuoja . . .

KRISTAUS PALIKIMAS

Per kruviną savo kančią
Ant kryžiaus
Kristus paliko mums
Atviras duris,
Kad pro jas
Galėtume žengti
Į naują
Gyvenimo kelią.
Sklidiną meilės
Ir šviesos.

MEILĖS GALIA

Nieko galingesnio
Pasaulyje nėra už
Meilę.
Meilė yra Dievo dovana.
Ji gydo žmones,
Gydo tuos,
Kurie ją dovanoja,
Ir tuos,
Kurie tą dovaną
Priima.

SUSIMĄSTYMAS

Kuo giliau
Paskęstu Dieve,
Tuo labiau
Nuliūsta mano siela,
Nes tik tada
Pradedu suprasti
Savo menkumą.

LAIMĖS IEŠKOJIMAS

Nors gyvenimus
Labai netikras
Ir mažytis,
Tačiau visi
Ieško jame
Laimės valandų.
Ieško ir neranda.
Didžioji paslaptis
Yra ta,
Kad laimė keliauja
Tik su meile drauge.
Todėl neverta ieškoti
Laimės šviesulių,
Jei širdis šalta.

KAI MELDIESI

Kai meldiesi,
Neprašyk Dievą
Lengvo gyvenimo.
Maldauk Jį
Išminties ir šviesos
Gyvenimo smūgiams pakelti.

DIDŽIOJI DIEVO DOVANA

Kas dieną
Dievas dalina
Daugybę brangių dovanų,
Bet pirmoji
Ir didžiausioji iš jų —
Yra meilės dovana.

NEŽINOJIMAS

Nežinau, kokius žodžius
Norėčiau pasakyti,
Kurių dar nesakiau,
Kam turėčiau atleisti
Ir iš ko
Atleidimo prašyti.
Jei ši diena būtų
Paskutinė.

KOKS TURĖTŲ BŪTI ŠIŲ LAIKŲ KUNIGAS?

ANDRIUS VALEVIČIUS, S.J.

Koks turėtų būti šių laikų kunigas? Orus, taurus, jautrus žmonių rūpesčiams, rodąs švento gyvenimo pavyzdį? Tikriausiai paskutinis bruožas kunigui (čia galima įskaityti ir vienuolius bei seseles) pats svarbiausias. Kaip dažnai girdime, kaip atšalę nuo tikėjimo krikščionys pažeminančiai kalba apie nemalonus seseles mokyklose, arba apie kleboną veidmainį, ar apie vienuolius, kurie visą gyvenimą kiūkso vienuolyne ir nieko nedaro. Tokie paniekinimai nėra malonūs ausiai ir ne visada pateisinaimi, bet gaila — kartais iš tikrųjų taip būna. Daug žmonių yra atitolę nuo Bažnyčios, tokių įspūdžių paveikti. Jiems nelengva grįžti prie tikėjimo ir jame sutvirtėti.

Tokia yra šio straipsnio prielaida. Dabar mėginsiu ją patvirtinti, pažvelgęs į tai, kaip žmonės anksčiau žiūrėdavo į kunigą ir kokią jis turėdavo įtaką jų gyvenime; kaip šiandien stengiamės žiūrėti į kunigą ir kaip, mano manymu, turėtų būti.

Anksčiau buvo žvelgiama į kunigą kaip į orios, atskirtos nuo kitų žmonių klasės narį. Kunigas buvo Dievo išrinktasis, pasiaukojęs tikėjimui ir šventam gyvenimui žmogus. Žmonės puldavo prieš jį ant kelių, prašydami palaiminimo, bučiuodavo jam ranką. Būtų galima teigti, kad jis gyveno visai kitoje gyvenimo plotmėje. Kunigas, ypač klebonas, būdavo taip pat autoritetas, ne tik šventovėj, bet ir visuose gyvenimo reikaluose. Kunigą labai aukštino ir, drįsčiau pasakyti, retkarčiais žmonės net dievindavo.

Vienu žvilgsniu, gal tai ir buvo neblogai. Tikrai pasišventęs kunigas tikriausiai suteikdavo žmonėms daug gėrio ir tiesos. Jis būdavo jėgos ir dvasios šaltinis palieguosiemsi siela ir kūnu. Neabejotinai galėdavo jis pritraukti prie tikėjimo atsimetėlius, nes juos veikdavo ne vien jo asmenišką šventumą, bet ir toji visuomeninė "aura", tas mistiškas elementas, kuriais jis buvo registrai ir apčiuopiamai gaubiamas.

Antra vertus, toks dievinimas galėjo būti žalingas. Jei kunigas nusikalsdavo, jeigu jo silpnumas ir nuodėmės atsiskleisdavo žmonių akims, jie pamatydavo, kad jis yra, deja, toks pat, kaip ir kiti žmonės. Tokiais atvejais kai kurie žmonės išgyvendavo tikrą tikėjimo krizę. Nustebę, išsigandę, jie susidurdavo su dideliu nusivylimu, jausdamies apvilti ir kunigu, ir pačiu Dievu. "Koks tas tikėjimas, koks tas Kristus, jeigu patys Kristaus atstovai taip nekrikščioniškai elgiasi?"

Iš to galima matyti, kaip dažnai visas žmonių tikėjimas rėmėsi kunigo asmeniu. Kunigas jiems buvo ne tik tikėjimo ženklas, bet pats tikėjimo įkūnijimas. Taip galėjo atsitikti tik dėl savotiško nesusivaikymo religijoje.

Kai kurie žmonės neįstengdavo atskirti Kristaus paskelbtų idealų nuo žmonių, kurie privalėjo tuos idealus įgyvendinti pasaulyje. Kai kurie žmonės negalėdavo atskirti kunigo nuo kunigystės. Kunigas gali būti nuodėmingas, bet kunigystė, Kristaus įsteigta ir jo mokslu paremta institucija, yra šventa. Taip pat yra su Bažnyčia. Kristaus įsteigta Bažnyčia yra jo kūrinys, jo skausmi nuotaka, todėl ji yra šventa, bet mes, žmonės, kurie ją sudarome, esame nuodėmingi.

Atrodytų, kad šiandien toji padėtis ima truputį keistis. Atrodo, kad mes bent protu suvokiame skirtumą tarp kunigo ir kunigystės ir jaučiame, kad grįsti tikėjimą kunigo asmeniu yra klaidinga. Mes suprantame, kad kunigai, kaip ir visi žmonės, turi savo silpnybių, ir matome, kad krikščionybė, kaip tikėjimas į Jėzų Kristų, sakramentus, į jo žodį, yra skausmi, nesuteršta, šventa, ko negalima pasakyti apie visus krikščionis. Bet, antra vertus, vėl padėtis nėra tokia paprasta. Nors intelektualinėje plotmėje mes bandome daryti skirtumą tarp asmens ir idealų, deja, jausmai dažnai nurungia mūsų protinį išvalgumą. Apie

tuos dalykus užmirštame pagalvoti, ir iš tikrųjų dabartinė padėtis nedaug skiriasi nuo to mintijimo, kuris buvo anksčiau. Geras kunigas daugeliu atvejų pritraukia mus prie Bažnyčios, prie tikėjimo, o prastas atstumia. Bet daug kas, susipykęs su klebonu ar aplamai nesutikdamas su Bažnyčios įstatymais ar pareiškimais, ima šalintis nuo Bažnyčios, susvyruoja tikėjime.

Tokiu būdu grįžtame prie pradinės šio straipsnio prielaidos. Faktas lieka faktu, kad kunigas, jo konkretus gyvenimas, jo pavyzdys turi daug stipresnį ir įtakingesnį poveikį negu kito žmogaus. Žodžiu — lieka tik viena išvada: norėdamas kitiems skelbti Kristaus žodį, perduoti tikėjimą, kunigas pats turi šventai gyventi, ir šiandien labiau negu bet kada, nes pereiname (o daugelyje kraštų tai jau yra įvykę) į pokrikščioniškąją epochą.

Neseniai miręs garsus amerikiečių arkivyskupas ir pamokslininkas Fulton Sheen yra ne kartą kunigams pasakojęs apie vieną savo draugą kunigą, kuris buvo kalinys Sibire. Išleistas iš darbo stovyklos, šis kunigas kartą ėjo gatve kažkokiame Sibiro kaime ir sutiko berniuką. Jis paklausė tą berniuką:

— Ar tu tiki į Kristų?

— Ne, — atsakė berniukas, — netikiu!

— Kodėl ne? — paklausė kunigas.

Berniukas atsakė:

— Jūs tikite, kad Jėzus yra Dievas, ar ne?

— Taip, — tarė kunigas.

— Jeigu Jėzus yra Dievas, jis galėjo padaryti daug dalykų. Dievas sukūrė dramblius, ir iš tų dramblių atsirado kiti drambliai. Jis sutvėrė medžius, ir iš jų išaugo kiti medžiai. Jis sutvėrė gėles, ir iš jų išaugo kitos gėlės. Tad jeigu Jėzus yra Dievas, jis turėjo pajėgti sukurti kitus Jėzus. Bet aš nesu matęs kitų tokių Jėzų. Mano tėvas girtuoklis. Mama man niekuomet nėra nieko davęs. Todėl aš netikiu, kad Jėzus yra Dievas.

Kunigas užėjo pas evangelikų pastorių tame kaime ir papasakojo apie tą berniuką. "Et, tai kvailas vaikišcias!" — atsakė

pastorius. Bet tas vaikas nebuvo kvailas. Jis buvo tam tikra prasme teišus.

Šis arkiv. Sheen pavyzdys gerai parodo, kokią įtaką gali kunigas turėti žmonių tikėjimui ir koks iš tikrųjų kunigas turėtų būti. Kaip matome, kunigas, norėdamas kitiems perteikti tikėjimą, turi ne tik, kaip minėjome, būti šventas žmogus, bet "kitas Jėzus". Jis turi būti "Alter Christus", kaip anksčiau būdavo sakoma teologijoje. Visi esame užtenkamai gyvenime girdėję pamaldžių žodžių. Yra tūkstančiai knygų apie krikščionišką gyvenimą, apie maldą, Šv. Raštą ir t.t. Esame užtenkamai prisirinkę filosofijų ir teologijų krikščionybės dviejų tūkstančių metų būvyje. Gražūs žodžiai mažai turi įtakos šiais laikais. Be to, jie įkyri. Vien pavyzdys, šventumo pavyzdys, žmones tikrai paveikia. Tiktai kai žmogus susitinka su "kitu Jėzumi", ima tirpti jo sukietėjusi širdis. Jei kunigas kalba apie pamaldumą ir nori turėti įtaką žmonių religiniame gyvenime, jis pats turi būti pamaldus žmogus. Jei kunigas kalba apie Dievą, apie Kristų, tebūna tas Dievas, tas Kristus regimas jo veiksmuose su visu Kristaus radikalumu ir pasiaukojimu kitiems. Jeigu jis kalba apie išganymą, iš jo asmens turi spinduliuoti tas išganymas, apie kurį jis kalba. Tik tuomet žmonės bus pritraukti prie tikėjimo; tada jis turės jiems geros įtakos. Jeigu jis kalba apie artimo meilę, žmonės turėtų jame jausti tą meilę, apie kurią jis kalba. Veiksmai tokius žodžius įgyvendina. Žmogus gali skelbtis esąs kito draugas, bet jeigu tos draugystės jo veiksmuose nematyti, yra sunku ja tikėti. Panašiai yra su kunigu. Jeigu kunigas pats nevykdo tai, ką skelbia per pamokslus, jo žodžiai yra tuščiaaviduriai.

Bet jei kunigas gyvena tuo, ką skelbia iš sakyklos, jo žodžiai tampa pilni Šv. Dvasios bei Dievo jėgos, kurie net kalnus griauina. Iš tikrųjų pats Kristus nebuvo iškalbus. Šaukdamas savo apaštalus Petrą ir Andriejų, jis daug nekalbėjo ir nedėstė jiems kokių tezių. Bet jie bematant jį atpažino kaip Viešpatį, kaip Mesiją, kaip pasaulio Atpirkėją, Dievo siųstąjį ir, palikę tinklus, sekė paskui jį.

Rodydamas gerą pavyzdį, kunigas turės įtakos kitų žmonių tikėjimui, nes žmonės tikės tuo, ką jis sako, ir patys pasistengs sekti jo pavyzdžiu. O menkas kunigas, nors ir apdovanotas gražbylostės dovana, turės menkos įtakos. Kaip esame pradžioje minėję, rasit neturėtų taip būti. Būtų gerai, kad žmonės pajęgtų savo jausmus kontroliuoti ir visuomet racionaliai skirti, kur asmuo, kur idealas. Bet eilinis krikščionis ne visada yra tuos dalykus gerai apmąstęs (daugelis prie tokių svarstymų ir apmąstymų visai neprieinam, nes esame užimti daugeliu kitų problemų), užtat jo tikėjimas labai priklauso nuo pavyzdžio, kurį jis gauna iš kunigo ar aplamai dvasininkų ir brolių krikščionių. Todėl tenka iš kunigo reikalauti šventumo, nes jo įtaka yra didelė. Toks turi būti šių laikų kunigas. Tokie turėjo būti kunigai visais laikais, nuo pat Kristaus nukryžavimo, tokie jie turės būti per amžius.

(Šis straipsnis buvo atsiųstas konkursui, bet per vėlai pasiekė redakciją).

SUSITAIKINK SU BROLIU

CHIARA LUBICH

"Jei neši dovaną prie altoriaus ir tenai prisimeni, kad tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo atnašą tenai prie altoriaus, eik pirmiau susitaikinti su broliu ir tik tada, sugrįžęs, aukok savo dovaną" (Mt 5,23-24).

Jei tuos Jėzaus žodžius gerai suprastumėm, jų poveikis galėtų nulemti visišką mūsų pasikeitimą; ir jei visi žmonės jais gyventų, taika įsiviešpatautų pasaulyje. Tame mokyme Jėzus kalbėjo apie ano meto izraelitą, nešantį savo auką šventovėn. Bet šio laiko gyvenime mes turėtumėm pamąstyti apie tikintį, einantį bažnyčion.

Dovanos aukojimas to laiko izraelitui reiškė svarbiausią momentą ir jo santykių su Dievu prakilniausią išraišką. Lygiai tą patį reiškia dabarties krikščioniui dalyvavimas liturgijoje. Užtai Jėzus ypatingai ir pabrėžia žmonių santykių suderinimo svarbu-

mą, nes be to susiderinimo krikščionio dalyvavimas liturgijoje gali virsti tuščiu veiksmu. Pirminė auka, kurios Dievas iš mūsų laukia, yra mūsų pastangos būti visuomet harmonijoje su kiekvienu artimu.

Tame Jėzaus mokyme nėra nieko naujo, ko nebūtų Senajame Testamente. Pranašai labai aiškiai skelbė, kad Dievui yra svarbesnė artimo meilė, gailestingumas ir užuojauta silpniesiems, negu deginamosios aukos. Dievui yra nepakeliama auka tokių, kurie engia vargšus. Toks aukojimas, vieton pagarbinimo, virsta Jo įžeidimu.

Bet to Jėzaus mokymo sąvokoje nauja yra tai, kad Jis aiškiai reikalauja būti pirmiesiems mūsų pastangose susitaikinti su artimu. Tuo būdu Jis mus primygtinai ragina tobulai vykdyti artimo meilės įsakymą. Užtai Jis nesako "jei prisimeni įskaudinęs savo artimą", bet aiškiai pabrėžia "jei prisimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave". Tokiu būdu Jėzus įspėja, kad mes galime nepatikti Dievui ir likti nepriimtais, jei esame abejingi, pasilikdami disharmonijoje su artimu, nors dėl tos disharmonijos tiesiogiai ir nebūtumėm atsakingi.

Jis nori, kad mes būtumėm budrūs, neleidami ne tik neapykantai prasiveržti, bet taip pat neleistumėm pasireikšti net ir mažiausiai išraiškai ar veiksmui, kurie galėtų rodyti mūsų meilės stoką artimui.

Kaip mes galėtumėm pagal tą Jėzaus mokymą gyventi? Turime stengtis savo santykiuose su žmonėmis niekada nebūti paviršutiniai. Todėl turime stebėti slapčiausius savo širdies užkampius, šalindami iš jų kad ir menkiausią abejingumą, nenuoširdumą, bet kokį pranašumo jausmą ar atsižvelgimo stoką mūsų santykiuose su kiekvienu artimu.

Mūsų išsišokimai, nedraugiškumas ar kantrybės stoka gali būti atitaisomi meiliau atsiprašymu ar draugišku gestu. Bet jei tai nėra galima, tada mūsų vidinis laikymasis tuo atžvilgiu turi būti visiškai pakeistas. Taip pat bet koks instinktyvus polinkis artimą atstumti ar jo nepaisyti turi būti apvaldytas tvirtu apsisprendimu jį priimti. Mes turime artimą priimti ir gailestinga šir-

MELDIMASIS GALVA IR ŠIRDIMI

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Būdami gėlėtame lauke, matėme, kaip atskrenda bitės ir renka iš žiedų medų. Jose krikščionys mato save. Juk šv. Paulius jiems liepia: "Visa ištirkite ir, kas gera, pasilaikykite!" (1 Tes 5,21). Vadinasi, anuo gamtos vaizdu, mes privalome turėti atviras akis žmonijos laukuose esančioms gėlėms, spręsti apie jų kokybę ir aptiktą gėrio turinį nešti į savo dvasios bei širdies avilį. Vieno tokio gėrio religinės praktikos srityje randame rytiečių išminties pievoje: melstis ne tiek galva, kiek širdimi. Neblogas šio maldos būdo perteikėjas vakariečiui yra indų jėzuitas Antanas de Mello. Keli jo pratimai *Laiškų* skaitytojams jau pažįstami. Čia bus pateikti dar du turtinti ir gilinti ryšiu su Dievu meldžiantis.

— Vienas tų pratimų yra *tūkstantis Dievo vardu*. Jis yra mūsų religijai pritaikyta induizmo praktika meldžiantis tarti tūkstantį Dievo vardų. Ši praktika nėra mums svetima. Ką mes, pavyzdžiui, darome, kalbėdami Marijos litaniją, jei ne vadiname Dievo Motiną įvairiais vardais: paslaptiną rožę, aukso namais, dangaus vartais, aušros žvaigžde? .. Pamaldūs indai net išmoksta atmintinai sanskrito kalba tūkstanti Dievo vardų, kurių kiekvienas turtingas prasmės, išreiškia kokį nors dievybės požūrį, ir juos su meile meldamiesi taria.

Iš čia išeidami, išraskime virtinę vardų Kristui, (tūkstantį, ar šimtą, ar kiek mūsų širdis diktuoja). Turėtume sekti pavyzdžiu psalmių kūrėjo, kuris nesitenkina įprastiniais Dievo vardais, kaip *Viešpats, Gelbė-*

dimi visiškai atleisti, nuoširdžiu supratimu padėdami jo reikaluose ir rūpesčiuose.

Jei taip darysime, galėsime Dievui atnašauti visas mūsų aukas, o Jis į mus atsižvelgs ir jas priims. Tada mūsų santykiai su Juo pasieks tą vienybės gilumą, kuri teikia širdžiai džiaugsmą, o sielai ramybę.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

tojas, Karalius, bet, apimtas kūrybingumo, kylančio iš širdies, kuri kupina meilės, išranda Dievui vis naujus vardus: Tu — mano *uola*, sako psalmėje, mano *skydas*, mano *tvirtovė*, mano *pasigėrėjimas*, mano *giesmė*. .. Taip ir mes turime atpalaiduoti savo kūrybingumą, arba semti iš to kūrybingumo aruodų, išrasti vardų Kristui.

Kartą, vedant rekolekcijas vienuolėms seserims, buvo pateiktas šis pratimas, padaršinus vėliau pasisakyti, kokiais vaizdiniais vardais ėmė noras išreikšti savo santykį su Kristumi. Viena jaunutė sesuo pasisakė jį pavadinusi savo *pušimi*: Tu — mano *pušis*. . . Paaiškino kodėl: jai visada be galo gera sustoti po viena plačia pušimi, atsirėmus jausti, kaip tvirtai palaiko, ir klausytis, kaip paslaptinai ošia šakos, tarsi pasakodamos apie tolumą, kurios drauge tokios artimos širdžiai. ..

Kiekvieną kartą, iškvėpdami orą, tarkime vieną tų Kristaus vardų. Jei tas ar kitas ypatingai traukia, kartokime jį dar kartą, ir dar kartą, ir dar. Arba tarkime jį kartą ir prie jo su meile likime, nieko nesakydami. Tada imkime kitą vardą, likime prie jo ir vėl imkime kitą.

Tai buvo tik pirmoji pratimo dalis. Antroji, tolimesnė, kai kuriuos veikia gana jaudinamai. Ta antroji dalis tokia: turiu įsivaizduoti, jog girdžiu Kristų ištarant vardų man. Kokių vardų jis man randa? Ką jaučiu, kai girdžiu mane tais vardais vadinant? Žmonės dažnai nenori klausytis Dievo, vadinančio juos vardais, pilnais švelnios, intymios meilės. Tai daugiau, negu jie pajėgia pakelti. Atrodo per daug laiminga, kad būtų tikra. Jie arba girdi save vadinant neigiamais vardais, kaip nusidėjėlio, nedėkingos avies ir panašiais, arba negirdi savo adresu jokio. Tokie žmonės dar nėra radę Naujojo testamento Dievo, kurio meilė jiems yra be sąlygų ir be kraštų. Jie turi leisti sau jo meilę pajusti. Turime pamąstyti, kokie vardai darytų mus džiugius ir

laimingus, jei juos savo adresu išgirstume, tariamus Kristaus lūpų. Pratimo esmė kaip tik ir yra ta, kad leistume jam tuos vardus savo adresu tarti.

Dabar turime žengti dar vieną žingsnį toliau ir įsivaizduoti Kristų, Jėzų iš Nazareto, vadinantį mus tais pačiais vardais, kuriuos prieš tai radome jam — visais vardais, išskyrus tuos, kurie tiesiogiai išreiškia dievybę, kaip Viešpats. Turime niekada nepamiršti kertinio fakto, kad Dievo Sūnus yra kartu ir žmogus, su visais mūsų prigimčiai būdingais ilgesio, dėkingumo, prisirišimo, mylėjimo saitais. Todėl ne tik mes jį, bet ir jis mus gali vadinti savo atrama, viltimi, džiaugsmu... Turime nebūkštauti, leisti būti jo meilės apsuptiems.

Daugeliui gali kilti abejojimas, įsivaizduojant, jog klausosi sau kalbančio Kristaus. Gal klausia save: "Kaip galiu žinoti, ar Kristus iš tikrųjų tuos žodžius ir vardus man sako, ar aš pats juos išrandu? Ar man kalba Kristus, ar aš pats kalbu sau tuo vaizduotėje laikomu jo paveikslu?" Atsakymas į šį klausimą yra, kad greičiausiai mes patys kalbame sau iš savo vaizduotėje prieš akis laikomo Kristaus. Tačiau po šio dialogo paviršiumi su įsivaizduotu Kristumi Viešpats pradeda veikti mūsų širdį. Netrukus žmogus pajunta savyje to įsivaizduoto Kristaus tariamų žodžių poveikį (jų nešamą paguodą, šviesą, įkvėpimą, džiaugsmą, jėgą). Jis tada savo širdyje žino, kad tie žodžiai arba ėjo tiesiog iš Viešpaties, arba jie buvo savas išradimas, bet Kristaus panaudotas suteikti, ko jis norėjo. Tačiau šį pratimą atliekant nėra ko baimintis, kad žodžiai iš Kristaus lūpų būtų vien išsigalvojimas. Kristaus meilė yra tokia didelė mums, kad jokie žodžiai, kokie tik išrandami ir dedami į jo lūpas tai meilei išreikšti, niekada nebus pakankami.

Prie šio pratimo galime pridėti dar vieną būdą išgyventi Kristaus meilei. Jis buvo labai mėgstamas Avilos šv. Teresės. Tai vienas jos rekomenduojamų pagrindinių lavybų: įsivaizduoti Jėzų, stovintį prieš mane; jis į mane žvelgia... Tai viskas. Teresė tai išreiškia labai trumpa forma: žiūrėk, jis į

tave žvelgia, *mira que te mira*. Tačiau jį prideda du labai svarbius prievoksmius: žiūrėk, jis į tave žvelgia *su meile ir nuolankumu*. Turime stengtis pajusti abi šias jo žvilgsnio savybes.

Bet kaip tik šios savybės Kristaus žvilgsnyje dažnai kelia keblumą. Daugeliui sunku įsivaizduoti, kad Kristus į juos žvelgtų su meile. Jų Jėzaus vaizdas yra reikalaujantis; jei jis myli, tai tik tada, kai yra geri. Antroji savybė dar sunkesnė priimti. Atrodo jiems neįmanoma, kad Kristus galėtų žvelgti į juos su nuolankumu. Ir čia pasirodo, kad jie dar nėra supratę Naujojo testamento Jėzaus. Jie niekada rimtai nepriėmė tiesos, kad Jėzus pasidarė jų tarnu, plaušančiu jų kojas, iš meilės jiems noringai pasirinkęs vergo mirtį. ..

Tad turime žiūrėti, kaip jis į mus žvelgia. Matykime jo žvilgsnyje meilę mums. Ir pastebėkime jo žvilgsnyje nuolankumą. Viena šv. Teresės seserų paklausta, ką ji maldos metu daranti, atsakė: "Aš leidžiuosi būti mylima".

Kitas vertingas pratimas yra *kūno maldos*. Iš šio pratimo, kaip netrukus paaiškės, daug kas patogu daryti vien savo kambaryje, ne esant kartu su kitais, nebent labai artimais draugais.

Pirmiausia nurimkime, pajusdami jau anksčiau paaiškintu būdu įvairias savo kūno dalis. Pasistenkime pajusti net kas subtilu, ne vien kas tartum paviršiuje. Tada iš palengvo sudėkime ant kelių rankas taip, kad delnai būtų į viršų, pirštai ištiesti. Judesys turėtų būti palengvėle, palengvėle, lyg kad skleistųsi gėlės žiedo lapeliai atsidarydami. .. Kai rankos padėtos ant kelių, delnais į viršų, stebėkime, ką delnuose jaučiame. Tada pajuskime patį gestą. Tai maldos gestas, pažįstamas daugeliui kultūrų ir religijų. Pažįstamas todėl, kad juo save išreikšti Dievui taip savaiminga. Kokią prasmę jis turi man? Ką aš savo į viršų atskleista delnais Dievui sakau? (Gal kad aukoju, duodu save, laukiu, kaip elgeta, Dievo pasigailėjimo? Nesakykime to žodžiais, bet pačiu gestu. Šis ką tik pateiktas bežodžio

su Dievu bendravimo būdas yra pavyzdys, kaip galime melstis savo kūnu.

Susipažinkime su keletu tolimesnių gestų. Atsistokime su laisvai nuleistomis rankomis prie šonų. Pajuskime, kad stovime Dievo akivaizdoje. Tada raskime kokį nors būdą gestais išreikšti jam šį jausmą: "Mano Dieve, imk mane sau, esu tavo!" Mūsų gestas turi būti labai iš palengvo (prisiminkime gėlės žiedo skleidimąsi), jį pajuntant, ir taip, kad iš tikrųjų mūsų vidinį nusistatymą išreikštų.

Štai gesto iliustracija išreikšti savo aukojimąsi Dievui. Stovėdami labai iš lėto kelkime savo rankas, kad jos išsitiestų prieš mus lygiagrečiai su grindimis. Tada palengva pasukime delnus į viršų. Palengva pakelkime galvą veidu į dangų. Jei mūsų akys buvo užmerktos, atidarykite jas, irgi palengva. ... Žvelkime į Dievą. ...

Pasilikime mintimis prie šio gesto. Dabar rankos tegrįžta į pradinę poziciją, veidas prieš save į akiratį. Valandėlei likime, gerdami į save to maldos gesto išgyvenimą. Tada pradėkime gesto apeigą iš naujo. Atlikime ją tris keturis kartus, arba kol jaučiame pamaldumo.

Štai kitokia gesto iliustracija savęs aukojimo jausmui. Pakelkime rankas, kaip ką tik pateiktame pavyzdyje, bet iš delnų ir pirštų sudarydami taurę. Palengva priartinkime šią taurę prie savo krūtinės. ... Tada iš lėto pakelkime aukštyn galvą, kaip aname pavyzdyje. Likime valandėlei, išgyvendami šį maldos gestą.

Vėl iliustracija, kaip išreikšti Dievo ilgėjimąsi, arba kad jis laukiamas, arba kad jo kūrinija yra mums kaip miela viešnia. Kelkime prieš save rankas, kad jos būtų lygiagrečiai su grindimis. Tada jas plačiai ištieskime į šalis, kaip daroma ką nors apkabinant į glėbį. Su meile žvelkime į horizontą. Likime valandėlei prie šio gesto, tada grįžkime į pradinę padėtį ir ten kiek lukteli, išgyvendami jausmu savo ką tik gestu atliktą maldą. Tada gestą kartokime — kol jis mums prasmingas.

Visi šie gestai tėra tik pavyzdžiai. Kiekvienas gali išrasti savo būdą reikšti meilei,

dėkingumui, adoravimui, ką norime Dievui sakyti. Darykime tai lėtai ir gracingai, kad tai būtų tartum savos rūšies išraiškos šokis... Sakysime, jei jaučiamės prislėgti, išreikškime tai išsirengdami iš drabužių, sukniubdami ant žemės, ištiesdami rankas kryžiaus pavidalu ir su nebylėmis lūpomis laukdami Dievo išliejant savo malonių į mus, ten kniūbščius kryžiumi. ...

Kai tokiu būdu meldžiamės, mūsų malda įgauna kūno, įsikūnija. Tai ypač reikalinga, kai jaučiamės nepajėgūs melstis, kai išsiblaškiusi dvasia, širdis tapusi tartum akmeninė ir dvasia lyg mirusi. Tokiu metu bandykime stovėti labai pamaldžiai Dievo akivaizdoje, sudėję prieš save rankas, su maldaujama į jį žvelgiančiomis akimis... Kai kas iš to maldingumo, reiškiamo kūnu, prasisunks į dvasią, ir po kiek laiko gal bus daug lengviau melstis.

Žmonės kartais todėl patenka maldoje į keblumus, kad melsdamiesi neįtraukia kūno, nepasiima jo su savimi į Dievo šventovę. Mes sakome stovį arba sėdį prisikėlusio Viešpaties akivaizdoje, bet esame nerūpestingai sudribę į kėdę ar stovime bet kaip. Aišku, kad nesame gyvai pagauti prieš mus stovinčio Viešpaties. Jei būtume jo buvimo paveikti, kiti tai pastebėtų iš mūsų kūno laikysenos.

Skaitytojams čia buvo per kelis numerius pateikta pratimų iš rytiečių lobyno turtinti maldai. T. de Mello juos visus baigia pasakojimu, mokačiu visiškai pasikliauti Dievu, nelaimėje nepalūžtant, laimėje nepasimetant. Vienas senas kinų ūkininkas turėjo arklį, kuriuo apdirbdavo savo lauką. Kartą arklys pabėgo į kalvas ir ten liko. Atėję kaimynai ėmė reikšti užuojautą dėl nelaimės. Ūkininkas tarė: "Nelaimės? O gal tai laimė? Kas žino?" Po savaitės arklys grįžo, parsivesdamas būrį laukinių arklių. Susirinko kaimynai jo sveikinti dėl tokios laimės. Ūkininkas jiems tarė: "Laimės? O gal tai nelaimė? Kas žino?" Kai jo sūnus bandė vieną laukinių žirgų prijaukinti, nukrito iš balno ir susilaužė koją. Kaimynai, apie tai išgirdę, ėmė apgailėstauti atsitikusią nelaimę. Bet ne senasis ūkinin-

SKAUSMUOSE GIMUSIOS TAUTOS KRAŠTE (II)

HENRIKAS STASAS

Mexico City naktinis gyvenimas, kaip ir kiekvienam pietietiškam mieste: margašpalvis, lengvas, svaigus, ir turistus viliojantis. Šio vakaro programą gidas mums jau iš anksto buvo suplanavęs: būtent, geram restorane vakarienę ir meksikiečių folkloro šokius viename iš naktinių klubų.

7:30 val. vakaro autobusas mūsų jau laukė prie viešbučio. Mexico City kažin kodėl dar skendėjo tamsoje. Tamsiomis gatvėmis, kuriose nesimatė ir daug pėsčių, važiuojame iki Vásquez de Mella. Čia kiek paėjus įkelniui, tarp žalių medžių, nestipriai apšviestas stovėjo kolonialinio tipo pastatas La Hacienda de los Morales. Tarp liepsnojančių deglų vedė platus takas į pastatą, kurio priekines kolonas dengė žali vijokliai, o terasą puošė eilė žydinčių oleandru ir dekoratyvinių krūmų.

Šios vietos aplinka man daugiau priminė seną dvarą, negu didmiesčio restoraną. Iš pirmo įspūdžio buvo galima spręsti, kad ši vieta slepia tolimą praeitį. Tačiau La Hacienda de los Morales praeitis daug gilesnė, negu tikėjau. Pasirodo, kad šis pastatas net mena konkvistadorų laikus, kada Ispanijos karalius aztekų nugalėtojams teikė įvairias privilegijas ir dalino dovanas. Ši vieta su plačiom apylinkėm anuo metu atiteko pačiam vadui Hernán Cortés, kuris čia įkūrė sau dvarą. Vėliau šiame dvare pirmasis Meksikos vyskupas Juan de Zumarraga pradėjo auginti šilkmedžius, kuriuos vadino ispaniškai moreras. Tačiau vietos gyven-

kas: "Nelaimė? O gal tai laimė? Kas žino?" Po kelių savaičių į kaimą atvyko kariuomenė ir paėmė į karo tarnybą fronte visus jaunus vyrus. Bet kadangi sūnus buvo susilaužęs koją, jį paliko. Ar tai buvo laimė? O gal nelaimė? Kas žino?

Kadangi mes per menki žinoti, kas mums laimė ir kas nelaimė, turime už visa ir visada dėkoti Dievui, kuris jį mylintiems kiekvieną įvykį pakreipia į gera.

tojams šis medžių pavadinimas buvo svietimas, ir jie juos vadino moralles. Tad tuo vardu ir liko dabartinės Hacienda pavadinimas. Pagrindinis dvaro pastatas čia buvo statytas 16-me šimtmetyje. Amžių būvyje dalis jo sunyko. Liko tik pamatai ir pagrindinė dalis, kuri restauruota ir šiandien dar stovi. Prieš porą šimtų metų Hacienda nupirko Don Eduardo Cuevas Rubio, kurio šeimos nuosavybėje ji išliko iki šios dienos. Tad nenuostabu, kad ir dabartinė Hacienda aplinka dar dvelkia 16 šimtmečio atmosfera.

Restoranas čia išsidėstęs keliose erdviuose salėse. Skoningi praeitų šimtmečių stiliaus baldai ir nestiprus apšvietimas suteikia vidaus aplinkai jaukią ir malonią atmosferą. Valgį galėjome kiekvienas užsisakyti pagal savo skonį: meksikietišką ar tarptautinį, nežiūrint, jog visi vieną kainą buvome mokėję. Taip pat ir vieną gėrimą buvo galima pasirinkti pagal skonį. Aišku populiarijį gėrimą "Margarita" buvo lyg ir būtina šiame krašte paragauti. O desertui, lyg pasakoj, riedėjo vežimėlis su saldumynais, tarp kurių buvo ir garsioji meksikietiška cajeta, viliojanti kiekvieno akį ir vilginanti gomurį.

Po šios Fiesta Mexicana su gera nuotaka palikome Hacienda ir vykome autobusu į antrąją šio vakaro programos dalį. Miesto gatvėse, atrodė, jau buvo atgijęs nakties gyvenimas, ir "Rausvoj zonoj" (Zona Rosa) rėkiančių spalvų reklamos kvietė praeivius į kinas, barus, naktinius klubus ir kitas pramogas. Netrukus mūsų autobusas sustojo prie vienos aikštės, kurioje buvo daugybė žmonių ir iš visų kampų skambėjo muzika bei dainos. Čia buvo galima pajusti ir išgyventi tikrąjį "sabor mexicano". Čia buvo bent tuzinas, jei ne daugiau, mariachi orkestrų ir dainininkų, kurie už nedidelį atlyginimą siūlė savo meną. Du gitaristai, du trompetistai, du smuikininkai ir dainininkas sudarė šio ansamblio sąstatą. Tipiš-

kai meksikietiškas ir jų repertuaras su populiariomis dainomis, kaip La Negra ir Guadalupe. O labiausiai išpopuliarinta garsioji La Cucaracha, kurią kiekvienas vaikas čia gatvėje dainuoja. Šios dainos melodija gana linksma, tačiau jos tekstas sukelia tam tikrą skausmą ir nusivylimą. Mat ji dar revoliucijos laikų palikimas apie nelaimingą karo invalidą, kuris šioj dainoj ironiškai lyginamas su tarakonu. Nors meksikos muzikai daug įtakos turėjo ispanai, tačiau yra ir kai kas paveldėta iš prancūzų. Štai kad ir taip populiarūs mariachi muzika. Tai grynai prancūzų kilmės žanras. Pats žodis mariachi yra kilęs iš prancūzų mariage. Mat Maksimilijono laikais mariachi orkestrai paprastai grodavo vestuvių pokylio metu, tad šiuo pavadinimu jie liko ir iki šios dienos.

Prisiklausę mariachi muzikos ir dar kiek pavaikščioję tarp besilinksminančių meksikiečių, palikome Plaza Garibaldi. Iš aikštės trumpa San Camilito gatve pasiekėm Plaza de Santa Cecilia naktinį klubą, kur vyko Meksikos folkloro ir kabaretinio pobūdžio programa. Klubas neištaingingas, tipiško Meksikos stiliaus, pritaikytas daugiau vidutiniam luomui. Vidus buvo dar dekoruotas Kalėdų sezono spalvotomis šviesomis bei blizgučiais. Salės centre pakilusi estrada ir šalia jos paaukštėjimas orkestrui.

Pirmiausia į estradą išbėgo meksikietiškas kaubojus, kuris pademonstravo gana komplikotą laso virvės valdymą. Toliau buvo eilė grupinių ir solo šokių, palydint triukšmingam orkestrui, solistai dainininkai, cirko akrobatika ir t.t. Programa buvo gana ilga ir įvairi.

Gal įdomiausia programos dalis buvo meksikiečių tautiniai šokiai, kurie labai temperamentingi, spalvingi ir su ryškiu tautos charakteriu, iškeliančiu jos identitetą. Tipiška ispanų tautinių šokių žymė yra kojų judesiai, pagal kuriuos atitinkamai veikia ir kitos kūno dalys. Taip ir Meksikos tautiniuose šokuose ši žymė buvo labai ryški, nors juose jautėsi ir dar daug indėnų charakterio bei primityvumo. Ispaniško atspalvio čia buvo daugiau šokėjų rūbuose ir

muzikoj. Mat ispanai šokių muzikai įvedė pučiamuosius instrumentus, gitaras ir tamburinus.

Aztekų laikais šokiai sudarė pagrindinę religijos bei magiško ritualo dalį. Tada šokius atlikdavo tik vyrai, ir šokiams būdavo naudojami primityvūs instrumentai, kaip caracola, ocarina ir būgnai. Šokius atlikdavo šventyklose arba Cuicalli šokių namuose, kurie paprastai būdavo netoli Macuilochtl muzikos ir šokių dievo šventyklos. Tačiau ispanai, 1521 metais užėmę Meksiką ir pakrikštiję aztekus, jų religinių jausmų išraiškos būdo nepanaikino, bet skatino ir toliau švenčių apeigose šokti įprastus šokius. Todėl ir dabar meksikiečių šokuose jaučiamas mišinys krikščioniškos minties ir pagoniško skonio.

Po šokių estradoje dar pasirodė meksikietiškas baritonas, kuris savo rėkiančiu balsu atrodė norįs užgožti tokį pat garsų ir triukšmingą orkestrą. Toliau grupė šokėjų, apsirengę spalvingais rūbais, inscenuavo kalėdinę giesmę "Venite adoremus" ir galiausiai keli komiški cirko akrobatai užbaigė programą.

Apie 12 val. palikome klubą, nors jis čia veikia iki 4 val. ryto, ir grįžome vėl į Plaza Garibaldi, kur mūsų laukė autobusas. Aikštėje jau nedaug buvo likę mariachi orkestrų, tačiau meksikiečiai dar vis linksminosi ir vaišinosi čia pat gamintais valgiais, norėdami dar pratęsti kiek galint ilgiau savo Fiestas Tradicionales. Sekantį rytą po pusryčių vėl sėdėjome autobuse ir vykome apie 50 km nuo Mexico City aplankyti Guadalupe šventovės ir pamatyti Teotihuacan piramidžių.

Ryto oras buvo puikus ir dangus giedras, nes iki gegužės mėnesio čia beveik niekad nelyja. Saulė spindėjo virš miesto gatvių, kurios šiuo laiku jau buvo pilnos važiuotų ir pėsčių, skubančių į darbus. Iš Juarez gatvės tuoj pasukome į Paseo de la Reforma, kur prabangios parduotuvės jau laukė pirkėjų, o šalia stovėjusios indėnų moterys taip pat siūlė praeiviams savo audinius, rankdarbius ir suvenyrus.

Naujosios Guadalupe bazilikos šventinimas 1976.XII.12.

Rytmečio saulės vibruojančiame ore ypač ryškiai spalvotai iškilio gatvėje gėlynai, kurie kiekvienoje gatvės sankryžoje supo didingus paminklus bei statulas. Privažiavus aikštę su Montezumos įpėdinio Cuitlahuac paminklu, autobusas pasuko į Calzada de Guadalupe gatvę, kuri vedė tiesiai į garsiąją Meksikos šventovę.

Tad pakeliui į Teotihuacan sustojome pamatyti garsiąją Naujojo pasaulio šventovę, kuri katalikiškame pasaulyje lygiai taip reikšminga, kaip Portugalijos Fatima ar Prancūzijos Liurdas. Tuo tarpu Guadalupe, sakyčiau, net reikšmingesnė, nes niekur religinis atsidavimas ir tikėjimas nėra toks ryškus ir stiprus, kaip šioje vietoje. Mat šioje vietoje išskirtinėmis sąlygomis gimė krikščionybė, ir aztekų bei katalikų religijos čia jungėsi į bendrą gilų tikėjimą.

Juk pagrindinis šios stebuklingos vietos veikėjas taip pat buvo indėnas, senosios az-

tekų religijos išpažinėjas, ir tik vėliau tapo krikščioniu. Stebuklingoji Guadalupe's vieta yra viename Mexico City priemiestyje, visai netoli centro. Čia dideliame šios vietos plote iškyla labai įspūdinga, moderni bazilika, toliau nuo jos į kalną atsirėmusi senoji bazilika su dviem koplyčiom, kapucinų ir indėnų, ir pačiame kalne Santiago-Tlaltelolco senoji bažnyčia ir kapai. Senoji bazilika ir kiti į kalną atsirėmę pastatai dabar atrodo pakrypę ant vieno šono ir palengva grimzta į lagūnų dumblą. Ši smukimo problema, kaip jau anksčiau esu minėjęs, gresia daugeliui šio miesto senų pastatų.

Grįšiu į šios stebuklingos vietos istoriją, kuri gana įdomi ir įtikėtina. Kai 1519 metais šioje vietoje pasirodė pirmieji ispanai, Juan Diego jau buvo subrendęs 45 metų amžiaus indėnas ir dar tebesivadino savo gimtuoju vardu Cuauhtlatohuac (dainuojantis erelis). Būdamas dar senos aztekų

religijos išpažinėjas, vedė krikščionę Maria-Lucia. Tačiau ši netrukus mirė. Po žmonos mirties 1525 metais Juan Diego ir jo dėdė Bernardino perėjo į krikščionių tikėjimą ir buvo pakrikštyti dar ir dabar kalne stovinčioj Santiago-Tlaltelolco bažnyčioje.

1531 metais gruodžio 9 d. Juan Diego, eidamas į sekmadienio mišias, turėjo pirmąjį regėjimą. Čia netoli minėtos bažnyčios, prie Tepeyac aukštumos, staiga išgirdo nepaprastą užesį bei keistą muziką. Jam apsižvalgius, savotiški garsai nutilo ir jį kažkas dainuojančiu balsu šaukė: "Juanito, Juanito". Pakėlęs akis, pastebėjo šviesiam debesų nepaprasto grožio moters figūrą, kuri pasisakė esanti Dievo Motina Marija ir pageidaujanti, kad šioje vietoje jos garbei būtų pastatyta šventovė.

Šį nepaprastą sekmadienio ryto išgyvenimą Juan Diego, nieko nelaukęs, tuojau papasakojo per vertėją vietos vyskupui Zumarraga. Tačiau šis jo pasakojimu nepati-

kėjo ir reikalavo konkretesnio įrodymo. Sekančią dieną, susirgus dėdei, Juan išskubėjo į Tlaltelolco kviesiti ligoniui kunigo. Vengdamas vėl sutikti Mariją, jis pasuko kitu keliu, bet susitikimo neišvengė, ir Marija vėl pasirodžiusi pasisiūlė jam padėti. Ji patarė jam lipti į kalną, ten prisiskinti žydinčių gėlių ir jas nunešti vyskupui. Juan iš karto suabejojo tokiu paliepimu, nes kalne tik plikos uolos ir dar žiemos metu ten jokių gėlių negalėtų būti. Tačiau nutarė Marijos prašymą įvykdyti ir lipo į kalną. Užlipęs nustebo, pamatęs tokią gausybę žydinčių gėlių. Tad tuoj prisiskynęs puokštę ir suvyniojęs ją į apsiaustą, nuskubėjo pas vyskupą. Vyskupo kambaryje atskleidus ryšulį, ant žemės pabiro gražiausios raudonos rožės, o ant jo atskleisto apsiausto staiga iškilo gražus Marijos atvaizdas. Tas pats Marijos paveikslas ir šiandien kabo Guadalupe's naujojo bazilikoje virš pagrindinio altoriaus.

Teotihuacan archeologinė zona: Peteliškių šventykla ir Mėnulio piramidė.

Mūsų ekskursijos dalyviai Guadalupes šventovėje.

Tą pačią dieną Marija pasirodė ir Juan dėdei Bernardinui, jį pagydė ir įsakė pranešti vyskupui, kad ją vadintų Švenčiausiaja Mergele iš Coatloxopeuh. Dėdė Bernardinas visa tai pranešė vyskupui, tačiau šis, nesuprasdamas indėnų kalbos, pavadino ją Guadalupe, pagal Ispanijoje žinomą vietovę, kurioje Marijos garbei taip pat pastatyta šventovė.

Tai trumpa šios vietos istorija, kurios antgamtinė kilmė buvo mokslo tirta ir moksliskai paskelbta pasauliui. Senos bazilikos dėl remonto darbų neteko lankyti. Susipažiname tik su naująja ir jos modernia architektūra, kurią galima laikyti triumfaliniu šių dienų architektūros pavyzdžiu. Bazilika apvalios formos ir talpina beveik 20.000 žmonių. Jos pagrindą laiko 1000 požeminių gelžbetonio stulpų, todėl pačioje bazilikoje nėra jokių kolonų. Pagrindinis altorius iš balto Carrara Puebla marmuro. Ypač įspūdingas bazilikos apšvietimas, kuris skleidžia šviesą iš 160 šešiakampių bronzos, aliuminio ir geležies konstrukcijos kabančių lempų. Lubos nepaprastai aukštos (per 100 pėdų), kurių pirmas sluoksnius eg-

linių kanadiškų lentų, o šios padengtos varinėm plokštėm, kurių bendras plotas sudaro 8000 kv. m.

Šį pastatą suprojektavo garsusis Meksikos architektas Pedro Ramirez Vasquez, tas pats, kuris pastatė mums matytą Mexico City antropologinį muziejų. Bazilika tik 1976 metais pašventinta, t.y. 445 metais po Juan Diego išgyventų Marijos pasirodymų Tepeyac kalne.

Norėčiau dar šiek tiek pastebėti ir apie stebuklingąjį paveikslą. Kaip žinome, tai yra originalus Marijos atvaizdas, stebuklingu būdu atsiradęs ant Juan Diego apsiausto. Įvairūs meno žinovai paveikslą tyrė, bet negalėjo techniškai išaiškinti jo atsiradimo. Nors paveikslas ir buvo laikomas 116 metų be apsaugos nuo žvakių dūmų ir drėgmės, tačiau jo spalvos nė kiek nepasikeitė. Taip pat ir 46 auksinės žvaigždės, kurios supa Marijos atvaizdą, išliko ryškios ir neišblusios. Ekspertai tik tiek galėjo konstatuoti, kad paveikslas tapytas ne aliejiniais dažais, ne akvarele, ne tempera ir ne pastelėmis. Kita charakteringa žymė, kad dažai, kokie ten bebūtų, visiškai neįsigėrę į me-

Kairėje — naujoji moderni bažnyčia, dešinėje — senoji bažnyčia.

džiagą, o tik pačiame jos paviršiuje, todėl ir sunku nustatyti jų kilmę. Iš arti paveiklo neteko matyti, nes tuo metu vyko pamaldos ir bazilikoje buvo gana daug žmonių. Apėjome altorių iš kitos pusės ir tuneliu nuėjome į apatinę bazilikos dalį, kur požemyje yra didelis garažas, talpinantis 1100 automobilių.

Grįžus į bazilikos aikštę, pakviestas fotografas padarė grupės nuotrauką ir, dar kiek pasižvalgius po suvenyrų krautuvę, vykome toliau link piramidžių. Iš čia kiek pavažiavę Insurgentes gatve, pasiekėm autostradą, kuria vykome į Teotihuacan archeologinę zoną. Už miesto toliau tęsėsi Mexico City aukštuma, kurios kalnų šlaituose saulės atokaitoj matėsi daugybė vargingų meksikiečių lūšnų ir pilka jų gyvenimo aplinka. Išskyrus keletą žalių kaktusų, čia daugiau ryškesnių gamtos spalvų ir nesimatė. Nykų vaizdą tik pajavairino margi skalbiniai, kurie čia pelvėsavo tarp lūšnų, ir žaidžiančių vaikų būriai, kurie savo gimtojo aplinkoj jautėsi patenkinti ir laimingi. Gamtovaizdis visu keliu buvo gana nuobodus, gamtoje vyravo kaktusų plantacijos ir

nurudavusi žolė. Kiek toliau nuo autostrados buvo matyti ir aztekų kultūros pėdsakų, būtent griuvėsiai mūrinės sienos, kuri čia prieš keliolika tūkstančių metų skyrė gėlo ir sūraus vandens tvenkinius, kad lietaus periodo metu tvenkinių vanduo nesusimaišytų.

Netrukus pasiekėm archeologinę Teotihuacan zoną, kurioje atkasinėjami ištisi miestai ir piramidės. Visa ši archeologinė sritis užima apie 20 kv. km plotą. Tai gana įspūdinga vieta, kur milžiniškų piramidžių šešėlyje rekonstruojami ir restauruojami ištisi miestai. Čia gyvenusių Teotihuacanų istorija gana imponantiška. Tačiau niekas nežino, kas jie buvo ir iš kur jie atkeliavo. Tuo labiau neaišku, kodėl jie savo miestą paliko. Kai aztekai čia atkeliavo, jų miestas jau nebeegzistavo, jie rado čia tik griuvėsius ir girdėjo legendas. Aztekai šią vietą pavadino Teotihuacan, tai reiškia vietą, kurioje žmonės tapdavo dievais.

Šie paslaptieji šios vietos gyventojai čia gyveno ilgus amžius nuo archainio iki klasikinio amžiaus. Jų architektūra, menas ir ekonominė gerovė buvo žinoma tada vi-

Teotihuacan Quetzalcoatl šventyklos pagražinimai su sparnuotais žalčiais.

soj vidurinėj Amerikoj. Ankstyvasis šios kultūros periodas čia prasidėjo 1500 metais prieš Kristų, o vėlyvasis baigėsi 300 m. pr. Kr. Piramidės čia buvo pradėtos statyti jau priešklasikiniame periode ir, kol jas pastatė, klasikinis periodas jau buvo toli pažengęs.

Visoj šioj archeologinėj aplinkoj iškilusios dvi žymiausios piramidės: Saulės ir Mėnulio. Vidudienio saulės kaitroj per kadaise egzistavusio miesto pilky akmenų griuvėsių lauką artėjome į Saulės piramidę. Ir štai atsistojome prieš milijonus tonų pilky akmenų, sumūrytų į milžinišką kolosą, kurio statybinė technika stebina ir atominio amžiaus žmogų. Į piramidės viršų vedė platus laiptai, kurie baigiasi atskirom piramidės platformom. Kadangi širdininkų mūsų grupėje nebuvo, tad išdrįsime visi lipti į piramidės viršų. O laiptų vis dėlto buvo daug, ir jau pirmą platformą pasiekus, reikėjo gaudyti orą. Nežinau, ar visi pasiekėm paskutiniąją, tačiau kas pasiekė, gaudė orą, kaip žuvis iš vandens ištraukta.

Nuo piramidės viršaus buvo galima stebėti visą archeologinę zoną ir plačias apylinkes. Dešinėje buvo matyti Mėnulio piramidė, kuri savo didumu yra antroji šioje vietoje, o priekyje plati buvusio miesto gatvė, kuri, kaip dabartinių laikų autostrada, tęsiasi per visą archeologinę zoną. Aztekai ją vadino mirusiųjų gatve. Šią gatvę Teotihuacanų laikais puošė puikūs rūmai, piramidės, šventyklos ir kiti statiniai. Nuo piramidės tolumoje buvo matyti ir dar neatkastų piramidžių, kurių iškilimai atrodė lyg kokie piliakalniai.

Pasigrožėję įdomia aplinka ir atsigaivinę aukštumoje dvelkiančiu vėjeliu, leidomės laiptais žemyn į mirusiųjų miestą. Meksikos piramidės, nors ir panašios į Egipto piramides, tačiau turi ir tam tikrų skirtumų. Pirmiausia jos skiriasi savo paskirtimi: egiptiečiai piramides statė valdovams laidoti, o Teotihuacanai jas statė savo šventyklų pamatams, kurie, jų manymu, turėjo būti stiprūs ir iškilę aukščiau kitų pastatų.

Tad nenuostabu, kad tokiom piramidėm jie panaudojo 100 milijonu saulėje džiovinų molio plytų.

Keisti ir šių piramidžių pavadinimai, tačiau manoma, kad jos nebuvo statytos saulės ar mėnulio garbei. Saulės pavadinimas gal šiuo atveju daugiau susijęs su metų laikais, nes piramidė taip pastatyta, kad solsticijų (saulėgrąžos) metu saulė nusileistų tiesiai jos fronto pusėje. Taip pat pastebėjome piramidės sienų paviršiuje išsikišusių akmenų, kurie savotiškai lyg jas išmargina. Šių paviršiuje išlindusių akmenų tikslas buvo sulaikyti nuo smukimo uždedama tinką. Mat Meksikos piramidės buvo tinkuotos, tik 1910 metais, ruošiantis revoliucijos šimtmečiui, šis tinkas buvo per klaidą pašalintas. Originalus tinko storis buvo net iki 7 metrų.

Nuo piramidžių grįžome atgal prie autobuso. Tačiau nuo vertelgų ir mirusio miesto griuvėsiuose neišsiseksi. Jie kiekvieną čia stabdo ir įkyriai siūlo savo prekes ir įvairius menkaverčius suvenyrus. O jeigu pasiūlysi bent pusę prašytos kainos, tai prekiautojas seks nors ir kilometrą, siūlydamas prekę vis už žemesnę kainą.

Prie autobuso sustojimo vietos buvo ir užėiga su suvenyrų krautuve, kurioje atsi-gaivinę alumi ir Coca-Cola, tuoj ir palikome mirusio miesto piramides. Tačiau ir už šio miesto ribų, išskyrus dulkėtus kaktusus ir vieną kitą pusiau apdžiūvusį Peru medelį, daug gyvybės nesimatė. Netrukus pasiekėm Mexico City apylinkes su aukštokais, tamsiais vulkaninės kilmės kalnais ir jau matytom šio miesto varguomenės lūšnom, kurios popietės saulėje dar labiau išryškėjo. Karšta buvo ir autobuse, kuris lėtai slinko gatvėmis tarp daugybės miesto mašinų. Tačiau netrukus pasiekėm Juarez gatvę ir mūsų viešbutį.

Sekančią dieną palikome Mexico City ir per Cuernavaca bei Taxco vykome į Meksikos pajūrį — Acapulco.

■ Lankydamasis Šveicarijoje, popiežius Jonas Paulius II birželio 12 d. aplankys ir Pasaulio Bažnyčių tarybos būstinę.

KARAS AR TAIKA?

(Mintys iš JAV vyskupų laiško apie karą ir taiką)

P. DAUGINTIS, S.J.

1983 m. gegužės mėn. 3 d. JAV vyskupų konferencija savo posėdyje vienbalsiai priėmė ilgai ruoštą ganytojišką laišką *"The Challenge of Peace: God's Promise and our Response — Taikos iššūkis: Dievo pažadas ir mūsų atsakas"*.

Šis labai svarbus vyskupų pareiškimas buvo ilgai ruošiamas. Net du jo projektai buvo viešai paskelbti ir įvairių srovių bei įvairių ideologijų žmonių diskutuoti. Tik trečiasis projektas buvo priimtas. Norime skaitytojus su jo mintimis supažindinti.

Ne vienas paklausia, kodėl JAV vyskupai taip ilgai ruošė ir paskelbė šį ilgą 100 puslapių ganytojišką laišką. Todėl, kaip jie patys tame laiške sako, kad atominiai ginklai ir ginklavimosi lenktynės yra dar iki šiol nebūtas pavojus milijonų žmonių gyvybei, gyvajai gamtai ir civilizacijai. Žmogus, įsigijęs atominius ginklus, dabar savo rankoje turi galią pakeisti pasaulio veidą: sunaikinti ištisų miestų ir sričių gyventojus, net nušluoti visokią gyvybę nuo žemės paviršiaus. Tokiu būdu visai pasikeitė karo pobūdis ir esmė. Tad vyskupai šiuo pastoraliniu laišku nori tikėjimo ir proto pateikiamais duomenimis *nurodyti ir pasiūlyti mūsų dienų žmogui viltį — parodyti jam kelią į gyvenimą ir pasaulį, laisvą nuo baisios atominės grėsmės*.

Po neilgos palyginti įžangos šis vyskupų pareiškimas turi keturis skyrius: I. Kai kurie katalikų teologiniai, filosofiniai ir doriniai principai apie karą bei taiką. II. Šių laikų karo ir taikos problemos, principai ir pasirinkimai. III. Taikos kūrimas ir ugdy-mas. IV. Pastoracinis iššūkis ir atsakas.

Yra išleista ir autorizuota šio laiško septynių puslapių santrauka.

I. KARAS IR TAIKA TIKĖJIMO IR DOROS PRINCIPŲ ŠVIESOJE

Pirmiausia vyskupai nusako paties Dievo mokymą Šventuoju Raštu apie taiką. Se-

najame Testamente "taika" dažniausiai jungiama su santykiavimu su Dievu, kuris ugdo, remia susitaikymą, atleidimą, draugystę, santvarvę ir sandorą (plg. Oz2,2i; Jer 6, 14; Iz 32,46).

Naujajame Testamente Dievo atsiųstasis Mesijas Jėzus Kristus, Įsikūnijęs Dievo Sūnus, taikos kunigaikštis, yra dar reiklusnis. Jis eina iki pat neustarimų, ginčų, kovų ir karų šaknies — pykčio, kitų paniekimo, savimybės (plg. Kalno pamokslą, Mt 5,1-47; 7,12). Jis reikalauja tikros artimo meilės, net prieš meilės ir fizinio nesipriešinimo pikta darančiajam.

Paskui vyskupai išdėsto Katalikų Bažnyčios mokymą, pradėdami pirmaisiais Bažnyčios tėvais ir naudodami paskutiniųjų popiežių pranašiškas enciklikas, pvz., Jono XXIII "Pacem in terris" (1963), Pauliaus VI "De progressu populorum" (1966), kurioje yra garsus posakis: "Naujasis taikos vardas yra (atsilikusių tautų ir sričių) išsivystymas".

Vyskupai, pasinaudodami ankstyvesniais JAV vyskupų ganytojiškais laiškais, rašo: "Katalikų Bažnyčios karui priešinosi mokslas ir karo leidimas tik tam tikrais atvejais remiasi *teologija*, būtent Dievo transcendencija (kaip absoliutaus Sutvėrėjo, tad ir absoliutaus Viešpaties ir Tėvo) ir nelygstamu žmogaus asmens vertingumu. Kiekvienas žmogus, kaip Dievo kūrinys ir paveikslas bei panašumas, yra begalinės vertės; jo gyvybė yra šventa, tad joks žmogus neturi teisės ją atimti. Visos Katalikų Bažnyčios pastangos siekti tiesos, teisingumo ir taikos yra skirtos apginti ir globoti kiekvieno žmogaus vertingumą. Tad Bažnyčia iš anksto yra nusistačiusi prieš žmonių gyvybes naikinantį karą ir siekia taikingo konfliktų sprendimo".

Tačiau ji pripažįsta jėgos naudojimą savo gyvybei apginti. Ji leidžia naudoti ginklus, t.y. skelbti karą, kitų gyvybei ar svarbiems interesams apsaugoti.

Vyskupai trumpai išdėsto Bažnyčios tradicinį mokymą apie teisėtą karą. Jis turi atitikti šiuos reikalavimus:

1. Turi būti teisinga ir svarbi priežastis — apsaugoti nekaltų žmonių gyvybę, apginti pagrindines žmogaus teises.
2. Karas turi būti paskelbtas teisėtos valdžios.
3. Karu siekiamos vertybės turi būti didesnės ar bent ne mažesnės už jo nešamas blogybes — žmonių žudymus ir kitiems padarytus nuostolius.
4. Turi būti teisinga, gera intencija karą pradėti (apsaugoti žmonių gyvybes ir gyvenimiškas sąlygas), stengtis kaip galima greičiau pasiekti taiką ir susitaikymą, neuždėti neprotingų susitaikymo sąlygų, išvengti nekaltų žmonių žudymo ir medžiaginių nuostolių.
5. Karą naudoti tik kaip paskutinę priemonę, kai visos kitos pastangos išspręsti konfliktui neduoda jokių rezultatų.
6. Kai yra konkreti galimybė, kad karas pasiseks.
7. Kai yra proporcija tarp karo padaromos žalos bei išlaidų ir tikimo pasiekti gėrio.

Iš šių pagrindinių sąlygų ar principų, nustatančių karo leistinumą, kyla dar vienas labai svarbus principas, ypač galiojantis karo metu, būtent diskriminacijos dėsnis — atskirti karius nuo paprastos liaudies. Praktiškai tai reiškia, kad galima apšaudyti ir bombarduoti tik karinius taikinius, o ne nekaltus civilinius žmones ar jų nuosavybes.

Čia tik trumpai išdėstėme teisėto karo sąlygas. Konkretaus, ypač atominio, karo atveju mūsų laikų civilizacijoje nėra lengva tas sąlygas pritaikyti. Tačiau yra visiškai aišku, kad morališkai niekada neleistina be jokios diskriminacijos nukreipti įprastinius ar atominius ginklus prieš ištisus miestus ar sritis su jų gyventojais (plg. II Vatikano susirinkimo pastoralinę konstituciją "Bažnyčia pasaulyje", 8 nr.). Siekimas išžudyti civilinius ir nekariaujančius nekaltus žmones yra visada didelis nusikaltimas. Net ir atsiliepiant į neteisingą užpuolimą, galima pridaryti tiek žalos ir sunaikinimų, kad pažeidžiamas proporcingumo principas, t.y. peržengiamos teisėto karo ribos. Tad jokia apsigynimo strategija įprastiniais ar bran-

duoliniais ginklais, peržengianti proporcingumo dėsnį, morališkai nėra leistina.

II. KONKREČIOS DORINĖS NORMOS IR PASIRINKTINOS PROGRAMOS

Pagal tuos išdėstytus teologinius, filosofinius ir dorinius principus nagrinėdami konkrečias mūsų laikų žmonių gyvenimo sąlygas ir visai naujos rūšies ginklų (branduolinių bombų) naudojimą, vyskupai pateikia praktiškų doros normų ir nurodo pasirinktinių programų. Žinoma, tos programos ir kiti siūlymai griežtai tikinčiųjų nepareigoja jų laikytis. Jie gali, kaip vyskupai aiškiai pasako, būti kitokios nuomonės ir pasirinkti kitas programas išvengti karui ir pasiekti taikai.

Neleistinas "visuotinis" karas, siekiantis įprastiniais ar branduoliniais ginklais sunaikinti civilinių žmonių gyvenamas sritis (147-149 nr.).

"Neįžvelgiame tokios padėties, kuri galėtų morališkai pateisinti apgalvotą branduolinio karo pradėjimą, kad ir ribotos apimtys. Kitos valstybės užpuolimą ne atominiiais ginklais neleistina atmušti branduolinėmis raketomis. Todėl yra rimtas įpareigojimas kiek galima greičiau išvystyti neatominiiais ginklais apsigynimo strategijas, kurios būtų morališkai pateisinamos.

Turėdami įvairių argumentų, esame labai skeptiški dėl *ribo*to branduolinio karo galimumo. Jis greičiausiai išsivystytų į *neribotą* atominių ginklų naudojimą. Be to, vienas teisėto karo principų reikalauja, kad būtų pagrįsta galimybė karą laimėti ir pasiekti taiką. Tenka labai abejoti, ar lieka pagrįsta viltis, jeigu jau iš abiejų pusių pradėti vartoti atominiai ginklai, pridarantys tiek žalos ir žudynių. Tai yra ir prieš proporcijos dėsnį, nes žmonių gyvybių ir materialiniai nuostoliai būtų didesni už siekiamą gėrį. Mūsų manymu, pirmasis imperatyvas yra *iš anksto atsisakyti bet kokių atominių ginklų naudojimui*. Turime vilties, kad valstybių vadai atsispirs minčiai, kad atominis ribotas karas yra galimas, sustabdomas ir laimimas tradicine prasme" (150-161 nr.).

Atgrasinimas nuo karo atominiiais ginklais. Atgrasinimas — tai seniai vartojama strategija, pagal romėnų posakį: "Si vis pax, para bellum — Jei nori taikos, ruoškis karui", t.y. paruošk daug ginklų, kad priešą atgrasintum nuo noro pradėti karą ir tokiu būdu išlaikytum taiką. Moderniaisiais laikais tai vykdoma, siekiant palaikyti ginkluotų jėgų pusiausvyrą su galimo priešo turimais ginklais.

Amerikos vyskupai, rašydami apie tokį atgrasinimą atominiiais ginklais, kartoja Johno Pauliaus II pareiškimą specialioje Jungtinių Tautų sesijoje: "Dabartinėmis sąlygomis atgrasinimas, pasireiškęs jėgų balansu, be abejo, ne kaip pats savyje tikslas, bet kaip žingsnis į palaipsninį nusiginklavimą, morališkai sprendžiant, gali būti priimtinas".

Remdamiesi tuo pareiškimu ir baisiu atominiu ginklų žalingumu, vyskupai savo ganytojiškame laiške prieina prie specialių išvadų.

"Kadangi atominis atgrasinimas siekia iš anksto apsisaugoti nuo priešo branduolinių ginklų, tai *morališkai nepriimtini planai, kurie viršija tą siekimą*, pvz., planavimas ilgesnio periodo atakų ar priešatakų branduoliniais ginklais ar pirmavimo atominiame kare. Tai būtų skleidimas sampratos, kad atominis karas galimas su palyginti priimtinais žmogiškais ir moralinėmis pasekmėmis. Iš tikrųjų mes turime visuomet sakyti 'ne' atominio karo minčiai.

Jei atgrasinimas yra mūsų tikslas, tai užtenkamo atgrasinimo siekimas yra tinkama strategija. Branduolinio viršijimo siekimas yra atmestinas. Atominis atgrasinimas turėtų padėti siekti laipsninio nusiginklavimo. Todėl reikia žiūrėti, kad atgrasinimo strategijos pakeitimai ar papildymai būtų didesnis ar mažesnis žingsnis į nusiginklavimą".

Remdamiesi šiais teoretiniais principais, Amerikos vyskupai pasisako prieš kai kurias JAV strateginės politikos linkmes ir atominio atgrasinimo siekius.

Vyskupai yra nusistatę prieš padauginimą tokių atominių ginklų, kurie gali būti

lengvai prieš sunaikinti ir kurie taip įrengti, kad gali prieš ginklus sunaikinti. Tokios rūšies ginklai atrodytų naudingi pirmajam puolimui. Mes priešinamės tokiems ginklams ir čia, ir lygiai taip pat panašioms sovietų ginklams.

Vyskupai yra priešingi planams gamintis daugiau atominių ginklų, negu yra reikalinga atgrasinti priešui nuo užpuolimo.

Vyskupai nepitaria projektams, kurie siekia aptemdyti skirtumą tarp branduolinių ir nebranduolinių ginklų.

Bet, kaip jau buvo minėta, Amerikos vyskupai pasisako už pakankamumą ginklų, reikalingų karo atgrasinimui.

Jie rekomenduoja katalikams ir kitiems geros valios žmonėms:

1. Pritarti neatidėliojamam, skubiam, abipusiam susitarimui sustabdyti naujų atominių ginklų bandymus, gamybą ir naują jų išdėstymą.

2. Pritarti abipusėms deryboms stipriai sumažinti tokių ginklų arsenalus, ypač ginklų, turinčių milžinišką naikinimo galią.

3. Pritarti abipusėms deryboms, pasmerkiančioms specialiu traktatu atominių ginklų bandymus.

4. Pritarti abipusėms deryboms pašalinti trumpų atstumų atominius ginklus iš tų sričių, kurios karo atveju būtų pirmiausiai užpultos, todėl verstų skubiai ir nekontroliuojamai juos panaudoti.

5. Pritarti stiprinimui atominių ginklų kontrolės, kad būtų išvengta nepastebimo ir neautorizuoto jų naudojimo.

Taigi vyskupai dėl taikos palaikymo šiuo metu nepasmerkė turimų atominių ginklų karo atgrasinimo tikslu. Tačiau juos leidžia turėti tik šiam vieninteliam atvejui, siekiant nusiginklavimo ir taikos (150-199 nr.).

III. TAIKOS IŠLAIKYMAS IR KŪRIMAS

Trečiame savo ganytojiško laiško skyriuje vyskupai pateikia siūlymus ir nurodymus, kaip išlaikyti ir ugdyti taiką. Svarbu ne tik iš anksto rūpintis išvengti karo ar apriboti karo žiaurumus, dar svarbiau ug-

dyti ir kurti taiką. Taip kalbėjo ir pop. Jonas Paulius II Coventry katedroje: "Taika nėra tik karo nebuvimas. Ji apima abipusę pagarbą ir pasitikėjimą tarp žmonių bei tautų; taip pat ir bendradarbiavimą bei įpareigojančias sutartis. Kaip katedra, taip ir taika turi būti statoma su nesvyruojančiu tikėjimu".

Iš tokios pozityvios Katalikų Bažnyčios taikos sampratos kyla nurodymai ir bendrajai politikai, ir asmeniškiesiems apsisprendimams.

Reikia greitai sutartimis siekti ginklų kontrolės, jų sumažinimo ir eiti prie nusiginklavimo. Nors iki šiol tokios sutartys kaip SALT I, SALT II, Atominių ginklų nedauginimo traktatas 1968 m. nedaug ką pasiekė, bet vis dėlto ši tą davė. Tai svarstant, reikia atsiminti, kad ir Sovietų Sąjungai gresia tie patys baisūs pavojai. Tad abi pusės turi bendrą interesą susitarti bent dėl tam tikrų dalykų.

Dėl to JAV-bių politika turi siekti išdiskutuoti kilusias įtampas su Sovietų Sąjunga, tartis su ja opiais klausimais, stengtis pašalinti trinties priežastis.

Toliau vyskupai pataria konfliktams spręsti *nenaudoti prievartos priemonių*. Jie reikalauja vartoti taikias priemones tiek vidaus, tiek užsienio politikoje. Pavyzdžiui, jie ragina įgyvendinti specialiai sudarytos komisijos 1981 m. priimtą rezoliuciją įkurti JAV-ių Taikos akademiją. Ji moksliskai studijuotų taikos klausimus, auklėjimą ir ugdytą taikai kurti (221-231).

Remdamiesi Katalikų Bažnyčios ir sveikos filosofijos mokymu, vyskupai išdėsto taikus pasaulio kūrimo uždavinius ir būdus. Jie taip moko, kad visi žmonės, tautos ir valstybės sudaro vieną globalinę tarptautinę bendruomenę. Jos visos turi siekti bendro gėrio, ir visos yra nuo jo priklausomos. Mūsų didelės tarptautinės prekybos ir komunikacijos laikais vienos šalies ar bendruomenės priklausomumas nuo kitos ir nuo visų yra labai didelis.

Užtat vyskupai reikalauja daug didesnės jų integracijos. Reikia tarptautinės valdžios ir atitinkamų struktūrų, priemonių ir jėgų

įgyvendinti jos nutarimams. Dabartinė Jungtinių Tautų organizacija jų neturėjo. JAV-ių vyriausybė turi tai planuoti ir siekti. Taip pat labai reikalinga JAV-ių stipraus ir kūrybingo bendradarbiavimo įvairiose tarptautinėse institucijose padėti besivystančioms ir kultūriškai bei ekonomiškai atsilikusioms šalims.

IV. PASTORACIJAI IŠŠŪKIS IR ATSAKYMAS

Dabar krikščionys sudaro mažą Vakarų valstybių gyventojų dalį, o dar mažesnę — katalikai. Tačiau mes, katalikai, esame pajėgūs liudyti Kristų, didžiąsias žmogiškąsias ir krikščioniškąsias vertybes. Kaip dalis globalinės tarptautinės bendruomenės ir jos Mistinio Kristaus kūno nariai turime didelę pareigą ir atsakomybę už jų vykdymą, tad ir už tikrosios taikos įgyvendinimą. Kaip katalikai, atsiliepdami į tikėjimo reikalavimus, privalo prie to prisidėti, vyskupai nurodo, pateikdami keletą praktiškų programų ir priemonių.

1. Karas, ypač atominis, yra viena pagrindinių mūsų laikų problemų. Nuo to, kaip ji bus sprendžiama, priklausys gyvenimas ir net gyvybės išlikimas šioje žemėje. Branduolinės bombos gali nušluoti beveik visą gyvybę nuo žemės paviršiaus. Turime didelę atsakomybę veikti, kad to būtų išvengta.

"Todėl mes, vyskupai, primygtinai raginame, kad kiekvienoje vyskupijoje ir parapijoje būtų atliekamos pritaikytos programos, visų sluoksnių ir amžiaus žmonėms padedančios geriau suprasti atominio karo ir taikos problemas. Jos privalo turėti pirmenybę keletą metų prieš visus kitus klausimus ir duoti tikintiesiems pajusti pilną mūsų krikščioniškojo tikėjimo galią. Šis mūsų ganytojiškas laiškas tebūna vadovas" (28o nr.).

Be abejo, karo ir taikos klausimai turi politinį aspektą, bet dėl to niekas negali Bažnyčiai paneigti teisės padėti savo nariams susiformuoti teisingus ir atsakingus sprendimus jų sąžinėse. Juk klausimas eina apie jų ir kitų žmonių gyvenimą ar mirtį.

Tikintieji nuo diskusijų turi eiti prie liudijimo ir veiklos.

2. Toliau vyskupai šaukia visus tikinčiuosius turėti ir palaikyti *didelę pagarbą gyvybei*. Niekas negali pateisinti tiesioginio pasikėsimo į nekalto žmogaus gyvybę, nesvarbu ar tai būtų karo ar taikos metu. Abortais amerikiečiai taikos metu išžudo kasmet apie pusantro milijono negimusių kūdikių. Nekaltus kūdikius abortais žudan tieji ar jiems pritariantieji žudys ginklais ir milijonus suaugusiųjų. Taigi visi, stojantys prieš karą, šią kovą tepradedą savo pastangomis sustabdyti abortus, vykdomus taip pat su valdžiais pripažinta "teise" ir net mokamais pinigais.

3. Reikia, kad mūsų dvasia nusigręžtų nuo blogio ir atsigręžtų į gerį, į Dievą, kuris vienas gali suteikti tikrąją taiką. Tik tada mes galėsime džiaugtis vidutine taika ir taika su žmonėmis, su įvairiomis jų grupėmis, atsisakius neteis्यbių, prievartos ir neapykantos. Tad svarbu pasinaudoti susitakymo sakramentu ir bendromis atgailos pamaldomis, išoriniais atgailos veiksmais ir t.t. Tai būtų ir atsisteisimas už savo ir kitų daromų skriaudų ir prievartos nuodėmes. Ir vyskupai įsipareigojo pasninkauti kiekvieną savaitės penktadienį. Pasninkas tebūna paskata maldai, atgailai ir išmaldoms taikos intencija.

4. Malda stipriname savo bendravimą su Dievu. Bendruomeniškoje maldoje, žinodami tada Kristų esant mūsų tarpe, maldaujame duoti taiką, kurios pasaulis negali duoti. Juk mes žinome, kad taika yra Dievo pažadėta dovana. Aukodami šv. Mišias, mes linkime vienas kitam taikos.

Prašydami įsijungti į veiklą už taiką, vyskupai atskirai kreipiasi į įvairias katalikų grupes: į kunigus, diakonus, vienuolius, mokytojus, tėvus, jaunimą, į karo tarnyboje ir pramonėje esančius vyrus ir moteris, į socialinio susižinojimo priemonėse dirbančiuosius, į valdininkus ir į paprastus piliečius.

"Mes tikime į prisikėlusį Kristų, padedantį mums atsakyti į branduolinių ginklų lenktynių iššūkį. Mums stengiantis ir duo-

Vėžys, širdis, meilė, gydytojas, ligoninė ir... antroji vienvė

Vytautas Kasniūnas

— Gerkime, linksminkimės, būkime draugai, — ragino ir vaišino Jonaitis svečius, — matote, kad su mumis džiaugiasi ir žiemos saulė, atsiuntusi Floridos šilumą. Tokią šaunią draugiją pasitikdamas, ištirpo net sniegas sausyje, o vėjas išdžiovinė kelius...

Tarškėjo kristalo stiklinaitės, skambėjo vyro balsai: sveikas! .. valio! Linksmi klebėjo moterys. Ponios demonstravo nuliedintas ir nulaistytas figūras, aptemptas naujomis spalvingomis suknelėmis. Vyrai po kiekvieno išgerto gurkšnio, akis į jas įsmeigę, vienas kitą pergalėję, vis gražesnius komplimentus saldino, šypsnius gaudė. Neatsiliko nuo komplimentų ir moterys vyrams, vis neužmiršdamos perduriančiais žvilgsniais įvertinti kitų puošnius apdarus ar savo kaimynei į ausį pašnabždėti neigiamą, slaptą nuomonę.

O kai vyrų veidai įkaito, pralinksmėjo jų akys ir prisišienavo moterų žvilgsnių krūvas. Kokteiliams atsiėmus savo duoklę, anekdotai ėmė virpinti sienas. Kai svečiai pradžioje paprastai vaišinami geru vynu, o

dant atsaką, Dievas išpildys savo pažadą — Jo malonė mūsų neapvils. Mes galime ir privalome atominio amžiaus branduolinę energiją pajungti žmonių kontrolei ir naudoti žmonių gerovei, o ne juos žudančiam karui” (339 nr.).

pabaigoje blogu, tai anekdotai pirmiausia išlenda iš maišo liesutėliai, kuo toliau, tuo labiau pasirodant riebiesiems. Kai iš maišo pradėjo lįsti riebuliai peniukšliai, kurie ne visiems patiko, prasidėjo didesnis svečių judėjimas, maišymasis, grupavimasis būreliais.

— Jonaičiai labai gražiai įsikūrė. Toks jau sodybos, namų, visų įrengimų ir baldų puošnumas, kad atsidžiaugti negali, — kalbėjo viename būrelyje Kazėnas.

— Abudu dirba, krauna auksą, tad visko ir turi, — lyg nepatenkinta vyro kalba, įsiterpė Kazėnienė. — Galėjai ir pats visko daugiau turėti, jei nebūtum išėjęs į ankstyvą pensiją. Norėjai laisvai pagyventi, be priversto darbo, tad ir gyveni lūšnoje. Visuomenei norėjai atiduoti duoklę, plunksnagraužis pasidarei, tad ir džiaukis!

— Jonaitis man daug kartų skundėsi, kad jis seniai nori išeiti į pensiją, bet žmona nesutinka, — susidaužęs su kaimynu stikliukais, pasakė Urbutis.

— Teisink, teisink vyrą, vis mat vyras užstoja vyrą, — pertraukė Urbutienė. — Man Jonaitienė skundėsi, kad jai darbas per akis ir ausis lenda, bet vyras vis neleidžia išeiti į pensiją. Jis vis kartoja senas pasakas, girdi, dar metus padirbėsime, nusipirksime namą Floridoje. Po metų vėl — dar pataupykime, tai nusipirksime ūkelį, turėsime kur vasarą praleisti, kai Florida ims kaulus kaitinti.

— Ką čia kalbėti, ką čia kalbėti, — sunerimavo Algienė. Pati Juozaitienė man sakė, kad nėra turėjusi atostogų, iš Niujorko nėra išvažiavusi. Vis taupo vaikams, jiems centus krauna. O širdies ligomis skundžiasi, pas gydytojus neina, nes gailisi pinigų. Sakiau aš jai, kad vaikai, gavę jos pinigus, prašvilps. Antai Domaičių sūnus, gavęs palikimą, nusipirko jachtą, narkomanu pasidarė.

Įsisiūbavo šauni draugija, ir kuo toliau, tuo gražiau. Prasidėjo naujienų gaudymas, skleidimas ir kalbos, lyg virtusios kasdieninė duona: "Ar girdėjai, kad Krutukienė sunkiai serga, ir jai išpjovė... Satukienei darė operaciją ir rado išsiplėtusį vėžį. ..

Ankus širdimi sukrito, sako, reikės operuoti. .. Jakutienė vieną dieną palaidojo vyrą, kitą susižiedavo.. . Kazimieraičio laidotuvės buvo labai gražios... Tokia jau graži jo žmona, galės greitai ištekėti. .. Ar girdėjote, kad Sabučio dienos suskaičytos. .

Paštukaitienė, pasimaišiusi būreliuose ir girdėjusi daug pasikalbėjimų, priėjo prie pianino, stuktelėjo akordais klavišus ir sako:

— Ponios ir ponai! Atrodo, lyg mes atsidūrėme ligoninės koridoriuje ar mirusiųjų koplyčioje. Ne liūdesį mes atsinešėme, bet atėjome linksmai, nuotaikingai laiką praleisti. Kur girdėta ir matyta, kad mes dainuoti užmiršome!

Jai sėdant prie pianino, atskubėjo Jonaitienė ir paprašė svečius į valgomąjį, kur žvakių šviesoje žėrėjo kristalas ir porcelianas. Paskendo svečiai valgių gausume ir įvairume. Ponios užmiršo suveržtas linijas, vyrai nebeskaičiavo cholesterolio įplaukų. Visi gyrė Jonaitienės išmaningumą, skonį. Nesigailėta jai valiavimų ir "į sveikatą" linkėjimų. Atsirado daug kalbėtojų, garbinančių Jonaičius, keliančių juos į aukštybes. Visų baimei, ruošėsi kalbėti ir Pronskaitis. Kelis kartus jis kėlė ranką, bet vis kitų buvo nugalėtas. Visi bijojo, kad jis, pradėjęs kalbėti, ir po valandos nesuras paskutinio žodžio. Ir kai jis, šluostydamsis ūsus, pradėjo barškinti peiliu į stiklinę, užbėgo jam už akių Kazėnas ir garsiai paklausė prieš jį sėdintį gydytoją Katauską:

— Daktare, ar galima vartoti naują vaistą nuo cholesterolio "cholestyramine"?

Išgirdę gana garsiai iškeltą klausimą, visi giliai atsiduso. Cholesterolis! ..

— To betrūko, kad mes vėl atsirastume gydytojų kabinete, ligoninės operacinėse,— neiškentusi sušnabždėjo Paštukaitienė. — Negi čia susirinkome kalbėti apie ligas!

— Mm. .. ką jūs sakėte, ponai? — barzdelę glostydamas, atsiliepė daktaras.

— A, ji dainininkė, nekreipkite dėmesio, daktare, — glostydama daktaro ranką, pasakė šalia sėdėjusi Kazėnienė. — Labai įdomus klausimas. Mano vyro cholesterolis gana aukštas.

— Cha, cha, cha... — nuplaukė per stalą juoko garsai. — Neduok jam daug valgyti. Ar nematei, kaip jis tuštino lėkštę? — pasišaipė Paštukaitienė.

Tyla...

— Daktaras Basil Ritkind, kuris dirba Valstybiniame širdies, plaučių, kraujo institute, paruošė studiją apie cholesterolį ir rekomenduoja tą vaistą, — pradėjo daktaras akademinę paskaitą. — Apie 550.000 amerikiečių kasmet miršta nuo širdies atakų. Mažiausiai 100.000 mirimų būtų galima išsaugoti, jei reikalingieji vartotų tą vaistą.

Kai gydytojas įsivėlė į kitas studijos detales, skaičiavo procentus, Arimaitienė, turėjusi vėžio operaciją, paskubėjo su savo klausimu:

— Kas čia darosi, kad tiek daug žmonių serga vėžio liga?

— Naujienos blogos, — atsakė daktaras, — Valstybinis vėžio institutas neseniai pranešė, kad trečdalis amerikiečių susirgs vėžiu. Iš jų trys iš keturių bus ligos aukos. Apskaičiuojama, kad apie penki milijonai turėjo ar turi vėžį. Vėžio rūšių yra daugiau kaip šimtas. Kad gyventojai būtų geriau informuoti apie vėžio ligas, institutas įrėngė telefoninį informacijos centrą. Šiuo numeriu (1-800-4-CANCER arba 1-800-422-6237) nemokamai paskambinus, suteikiamos informacijos apie vėžį, apie ligonio priežiūrą ir atsakoma į kitus klausimus. Taip pat institutas atsiunčia reikiamos literatūros.

Daktarui pradėjus kalbėti apie širdies ligas ir vėžį, visi užmiršo įprastus pasikalbėjimus apie draugus, kaimynus, meilę, politiką ir sužžė, kaip bičių avilys, įsiterpdami, vienas kitą pertraukdami, pasakodami apie savo patyrimus, išgyvenimus. Prieš mus sėdėjusi labai graži ponai, išsiėmusi iš rankinuko pieštuką ir užrašų knygelę, skubiai rašė.

— Kas ji tokia? — paklausiau kaimynės.

— Parūpo tau! Susižavėjai, mačiau, kad akių nuo jos nenuleidi.

— Tai gražiausia iš visų senučių, — at-

sakė kaimynės vyras. — Matei, kaip visą laiką apie ją sukinėjasi vyrai, tad ir lieji pavydo srautus.

— Žinoma, kad pavydėčiau, jeigu ji čia gyventų, — atsakė kaimynė. — Laimei, ji gyvena Kanadoje, tad, kol išvažiuos, galite pasišmaližiauti. O, be kita ko, ji ne jūsų nosei! Ji turi tokį didelį pasisekimą vyrų tarpe, kad juos vynioja ant pirštų. Aš ją pažįstu nuo gimnazijos dienų. Mudvi vienmetės.

— Negali būti! — šuktelejo jos vyras.

— Ji atrodo labai jauna ir graži!

— Matote, kas darosi, — ji taukštelėjo peiliu ant lėkštės, — aš jam senutė, tokia jis mane laiko, o mano vienmetė — jam labai jaunutė ir gražutė. Bet aš savo draugei nepavydžiu, galite ją mylėti.

Kanadietė ponია atrodė penkiasdešimt, gal su viršum, metų. Vidutinio ūgio, dailiai nauaugusi, gražių, manieringų judesių, kalboje santūri, labai skoningai apsirengusi, išskirtina iš visos draugijos. Užteko kelių natūralių jos mažų rankų judesių, kad į ją nukryptų visų akys. Nutilo ir visos kalbos.

— Nėra mūsų tarpe nė vieno, kurio artimieji, giminės, draugai, kaimynai nebūtų nukentėję nuo vėžio ligos, — pradėjo kalbėti Nina. — O aš gal labiausiai. Nuo vėžio mirė mano tėvas, brolis, vyras, vyro motina. Mano sesuo ir pusbrolis turėjo vėžio operacijas. Motinai susirgus, aš pradėjau dirbti ligoninėje, kad būčiau arčiau jos, žinočiau, kaip jai padėti. Apie mano tragediją rašė kanadiečių spauda. Anot jos, aš pradėjau dirbti ligoninėje su šluota, paskiau buvau gailestingoji sesuo. Gavusi magistro laipsnį, dirbau vėžio tyrimo institucijose, padėjau šeimoms, kurių artimieji sirgo vėžiu. Trumpai — perėjau visus tarpsnius, surištus su šia liga.

Atsigėrusi kelis kavos gurkšnius, ji kalbėjo toliau:

— Visi mano artimieji greičiausiai nebūtų mirę, jei būtų nerūkė, negėrė, prisilaikę maisto normos, o svarbiausia — jei būtų dažniau tikrinę savo sveikatą, jei gydytojai nebūtų padarę klaidų. Vieno gydytojo nuomonė yra tik jo vieno, bet dviejų ar tri-

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS

KALBOS TAISYMAI

baigti su kuo nevartotinas vertinys — *liautis ką darius: Baik su tais juokais (=Liaukis juokavęs). Jau būtų laikas baigti su tais įtarinėjimais (= baigti įtarinėti).*

bakenbardai nevart. Svetimybė — *žandenos.*

baklagė, baklaškė nevart. svetimybė — *gertuvė: Skautai, vykdami į išskylą, turėjo baklaškes (= gertuves'), pilnas vandens.*

bakūžė nevart. svetimybė — *trobėlė, lūšna, pirkia.*

baumkuchenas nevart. svetimybė — *šakotis, raguotis, laistytinis.*

bedarbė — nevartotina reikšme "nedarbas, nedirbamas metas": *Dabar šioje šalyje viešpatauja didelė bedarbė (= nedar-*

ių — jau yra medicinos mokslo nuomonė.

— Aš matau, kad visi labai domisi tavo, Nina, pasakojimais, — pertraukė šeiminkė, — siūlyčiau visiems pereiti į svečių kambarį, o aš čia paruošiu užkandžių.

Visiems rengiantis paklusti šeiminkės prašymui, Jonaitis trumpais žodžiais padėjo svečiams, humoristiškai atsakydamas visiems, jo šeimą sveikinusiems.

(Kitame numeryje tęsime Ninos pasakojimus apie vėžio ligą, sergančiuosius, jų priežiūrą, gydymą, ligonines, ligonių lankymą, likusias mirusiųjų šeimas, žmonas, vyrus, antrąją vietatę).

bas). *Bedarbė* reiškia moterį, neturinčią darbo.

bėgyje ko yra nevartotinas vertinys, kurį galima pakeisti prielinksniu per su galininku, pvz.: *Tą darbą manau atlikti kelių dienų bėgyje* (= *per kelias dienas*). *Dienos bėgyje* (= *Per dieną*) *mes valgome tris kartus*.

Taip pat nevartotina ir *laiko bėgyje*: *Laiko bėgyje* (= *Ilgainiui, po kiek laiko*) *turėtų viskas paaiškėti*.

bendrai yrarieveiksmis, padarytas iš būdvardžio *bendras*. Jis reiškia "ką nors atlikti bendrai, drauge su kitais". Žodis *bendrai* nevartotinas įterpieniu, pvz.: *Bendrai* (= *Aplamai*), *jis yra neblogas žmogus*.

bendrasąjunginis, *bendra-valstybinis* ir t.t. — *sąjunginis*, *visos sąjungos-*, *valstybinis*, *visos valstybės*. Dabar Lietuvoje, pamėgdžijant rusų *obščę*, jau prisigaminta daug tokių būdvardžių: *bendraliaudinis*, *bendražmonijinis*, *bendragamyklinis* ir t.t. Mums nėra jokio reikalo vartoti tokių kerėbliškų sudurtinių būdvardžių — galime išsiversti su paprastesniais ir sklandesniais atitikmenimis.

bendratis nevartotina su jungtuku *kad* tikslui reikšti: *Kad įsigyti daugiau draugų* (= *Norint įsigyti daugiau draugų*), *reikia mandagiau su visais elgtis*. *Kad nesusipykti su juo* (= *Kad nesusipyktum su juo, norėdamas su juo nesusipykti*), *turėtų būti nuolaidesnis*.

Taip pat *bendratis* nevartotina su jungtuku *jei* sąlygai reikšti: *Jei sakyti tiesą* (= *Tiesą sakant, po teisybei*), *vaidinimas buvo labai neįdomus, jei gerai įsižiūrėti* (= *Gerai įsižiūrėjus*), *galima suprasti, kas tame paveiksle norima atvaizduoti*.

bliuska, *bliūzė* (lenk. *bluzka*) — *palaidinė, palaidinukė, trumpikė*.

bliuznyti nevert. svetimybė — *neadoriai, negražiai, nešvankiai kalbėti, blevygoti, pliaukšti*.

bočius (gud. *bacia*) — *tėvukas, senelis, senolis, sentėvis*.

bonka nevert. svetimybė — *butelis*.

bovyti nevert. svetimybė — *žaidinti*,

raminti, linksminti: Pabovyk (= *Pažadink*) *vaiką, kad neverktų*.

Lenkų kilmės veiksmožodis "bovyti", be abejo, bendrinėje kalboje nevartotinas. Sangražinė jo forma "bovytis" lengvai pakeičiama veiksmožodžiu *žaisti*, tačiau sunkiau rasti pakaitalą jo paprastai, nesangražinei formai. Nors daugelis ir žino, kad šis žodis nelietuviškos kilmės, bet, neturėdami tinkamo pakaitalo, kasdieninėje kalboje jį vartoja. Kai kuriose tarmėse "bovyti" reikšme vartojamas žodis *žadinti*. Štai keli pavyzdžiai iš liaudies vartosenos: *Kai jį žadini visaip, kaip išmanydamas, tai dar neverkia, bet tik nususuk kur, tai ir pradeda rėkti* (Tauragnai). *Tavo vaikelis jau didelis, kai tik žadini, tai jau juokias* (Daugėliškis). *Vos tą vaiką obuoliu nužadinau* (Alksnėnai).

Bendrinei kalbai toks veiksmožodžio "bovyti" pakaitalas neparankus, nes jis gali būti dviprasmiškas. Pasakymas "pažadink vaiką" gali reikšti "prikelk vaiką iš miego" arba "pabovyk vaiką", t.y. "jį pašnekink, pramanyk jam kokį įdomų užsiėmimą, padėk jam žaisti" ir pan. Ši veiksmožodžio *žadinti* reikšmė nėra pagrindinė, o antrinė. Pažiūrėkime, ką apie jį sako *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (Vilnius, 1972): *žadinti*, -a, -o 1. budinti, kelti: *žadinti ką iš miego. Kelsi rytelį nežadinama*. 2. daryti veiklesnį, ryškiau juntamą. *Žadinti apetitą. Žadinti vaizduotę. Žadinti širdyje ilgesį, gailėsį*. Paskui žodyne nurodoma, kad šnekamojoje kalboje šis veiksmožodis vartojamas reikšme "raminti, linksminti", pvz.: *Verkiantį vaiką reikia žadinti. Akį žadino pražyduosios gėlės*.

L. Rėzos dainyno 164-j e dainoje yra pavartotas žodis *žaidinti*: *Gavo sūnytį, ant baltų rankų nešiotą, aukso žieduku žaidintą*. Veiksmožodis *žaidinti* savo daryba ir reikšme yra visiškai pateisinamas. Šalia veiksmožodžių porų: *kaisti-kaitinti, lestilesinti, pykti-pykinti, juoktis-juokinti* galima vartoti ir *žaisti-žaidinti*. Šis veiksmožodis yra ir *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne*.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

KAM PRIKLAUSO ŽYMIŲ IR GERBIAMŲ ŽMONIŲ LIKĘ DAIKTAI?

"Literatūroje ir Mene" Vytautas Kubilius rašo, kad Lietuvoje nėra buvę varžytinių, kuriose pardavinėtų Maironio ar Salomėjos Nėries rankraščius. Lietuvos teisės kodeksas nebuvo pritaikytas spręsti ginčams, kylantiems panašiose varžytinėse. Jį atstojo moralinis kodeksas, nesurašytas paragrafais, bet pakankamai aiškus ir kiekvienam privalomas.

broška, broškė (lenk. *brozka*) — sagė, sagutė.

bujoti (lenk. *bujac*) — tarpti, gražiai augti, klestėti, vežėti, keroti: *Mūsų darželyje bujoja (= tarpsta, klesti, keroja) rožės ir kitokios gėlės.*

būk — nevert. reikšmė "esą, girdi, kad, lyg, tartum": *Girdėjau, būk (=kad) jis tuoj į užsienį išvažiuosiąs. Sklinda gandai, būk (=kad, esą) juodu žada skirtis.*

būklėje — nevertotina vietoj vardininko ar galininko būsenai nusakyti: *Policija jį rado girtoje būklėje (=girtą). Ligonis yra sunkioje būklėje (=ligonio būklė, padėtis yra sunki).*

būti geru, drąsiu — būti geram, drąsiam: *Norint tai padaryti, reikia būti drąsiu (= drąsiam).*

b z i k a s (lenk. *bzik*) — *nikis*. Kai kurie čia, iševijoje, žodį *nikis* buvo pradėję vartoti angliško žodžio "hobby" reikšmė, bet jo reikšmė yra visai kitokia: *blogas įprotis, yda, kaprizas, užsispyrimas.*

Teko stebėtis ne kartą šito moralinio kodekso galia. Klaipėdietis Anas Bruožis, miręs 1928 m., testamente užrašė savo santaupas lietuviškų knygų leidimui. A. Žukausko-Vienuočio našlė paliko savo namą Anykščiuose su visais baldais ir knygomis, kad čia būtų atidarytas muziejus. S. Čiurlionienės duktė išlaiko savo bute memorialinį motinos kambarį, kuriame viskas palikta taip, kaip buvo, esant jai gyvai. Kaimo senutės atiduodavo studentams, renkančiams senienas, 18 a. giesmynus, nereikaldamos jokio atlyginimo.

Daug kartų yra atsitikę, kaip svarbiausia šio kodekso tezė, kad kultūros vertybės yra visos tautos nuosavybė, yra apeinama per nežinojimą, kvailumą ar žiaurų egoizmą. Susirūpinę savo garbe giminės imasi tikrinti paliktus laiškus, dienoraščius, meninius kūrinius, kad nepralstų į viešumą kokia nepagarbi pastaba ar ausį režiantis pasakymas. Viena motina savo anksti mirusio sūnaus skaudžius, ironiškus, drastiškus posakius, keičia į prakilnią poetinę kalbėseną, nes jos vaikas, taip gražiai išauklėtas, čia nuklydęs nuo savo tikros prigimties. Vienas giminaitis išlaikė paslėpęs "Liūdnos pasakos autoriaus laiškus 70 metų, nes juose buvo nepalankių atsiliepimų apie jo asmenybę. S. Nėries dienoraštyje — tuščias keilerių metų tarpas. Ranka turėjo nudžiūti tam, kuris tuos puslapius išplėšė. Nežinia kur dingo Maironio laiškai pažįstamoms moterims, dar buvę Lietuvoje 1944 m.

Bemoksliai kaimiečiai saugoja savo sūnų nuotraukas, bet ne rankraščius. Ne gudresni buvo ir pokario redaktoriai, jau išsimokslinę tų pačių kaimiečių vaikai, išmetę į šiukšles daugelį brangių autografų ir net nuotraukų. Ne visi, į kurių rankas patenka kultūros relikvijos, supranta jų reikšmę ir jaučia atsakomybę už jų likimą. Nėra "liūdnės istorijos" kaip toji, kai "broliai lietuviai" sugalvoja pasipelnėti iš tautinės kultūros.

Už Čiurlionio namelius Druskininkuose dailininko brolio duktė 1960 m. užsiprašo keturis tūkstančius rublių. Paskui pakelia kainą iki septynių tūkstančių, o derybų pa-

baigoje iki šimto tūkstančių rublių. Kai kultūros ministro pavaduotojas atvyksta pasirašyti sutarties, ji pareikalauja šimto penkiasdešimties tūkstančių rublių ir muziejaus direktoriaus vietos. Už Salomėjos Nėries namelį Palemone Kultūros ministerijai tenka sumokėti du kartus po nemažas pinigų sumas. Tris kartus rašytojo našlė bei jos mieli giminaičiai kėlė kainas V. Mykoliaičio - Putino memorialinio buto baldams ir daiktams. Kultūros ministerija 1982 m. sumokėjo 18335 rublius. Giminaičiai dar liko nepatenkinti.

Kelerius metus B. Sruogos namely Kaune vyko nuožmus tenykščių gyventojų karas (vienas išskraidinamas iš antro aukšto, ant kito galvos išliejamas paplovų kibiras), kol čia buvo įruošta miesto biblioteka.

Lietuviškos knygos, rečiausių laikraščių ir žurnalų rinkiniai, įrišti savo rankomis, buvo vienintelis V. Kuzmickio, talentingo literatūros istoriko, puikaus portretisto ir pasakotojo turtas. Pagal jo valią, šis turtas turėjo atitekti literatūrinei-lituanistinei bibliotekai. Jam mirus, giminės visą jo rinkinį išdraskė dalimis.

Kultūra priklauso visuomenei. Senasis kultūros moralinis kodeksas reikalauja idealistinio pasišventimo ir nesavanaudiškumo. Ji yra taipogi moralinio kultūros kodekso kūrėja, turinti teisę priminti kiekvienam, kad kultūros likimas priklauso nuo mūsų pačių dvasinių reikmių, nuo mūsų pareigos jausmo ir idealizmo, o ne nuo noro pralobti.

VINCO KUDIRKOS MUZIKOS INSTRUMENTAI

1983 m. gruodžio 31-ąją buvo paminėta rašytojo, publicisto, literatūros kritiko, vertėjo Vinco Kudirkos 125-tosios gimimo metinės.

Plati buvo V. Kudirkos muzikinė veikla. Jis užrašinėjo lietuvių liaudies dainas, kurias harmonizavo bei populiarino. Rašė taip pat ir originalią muziką. Originalioji V. Kudirkos kūryba (kaip ir liaudies dainų harmonizavimas) dėl menko kompozicijos išmanymo nėra labai vertinga. Vis dėlto V. Kudirkos kūriniai (valsai, mazurkos,

polkos, galopai) anuo metu buvo gana populiarūs. Dvidešimt saloninių pjesių leidžia laikyti jį pirmuoju lietuviškos lengvosios muzikos kūrėju.

Didelė V. Kudirkos meilė muzikai rodo ir tai, kad jis turėjo net penkis nuosavus instrumentus: du smuikus, violončelę, citrą ir kankles. Koks tų instrumentų likimas? Po V. Kudirkos mirties buvo paskelbta jo daiktų loterija, kad būtų padengtos laidotuvių išlaidos. Į loteriją buvo įtraukti ir visi minėti instrumentai, išskyrus kankles, kurias saugojo geras V. Kudirkos draugas J. Staugaitis. Vėliau, 1911 m., paaukojo jas Lietuvii dailės draugijai.

Loterija" tęsėsi net 11 m. 1910 m. J. Staugaitis "Lietuvos Žiniose" paskelbė, kad pirmąjį smuiką išlošė Z. Kuzavas, lietuvis, neseniai pirkęs Pilviškių vaistinę. Antrąjį smuiką laimėjo Tanuševskis, Naumiesčio kasos valdininkas. Violončelė atiteko J. Podžiūnui iš Tartu. Apie citros laimėtoją J. Staugaitis nieko nežinojo.

Kur visi šie instrumentai per 70 metų nukeliavo? Vienas smuikas yra Paežerių (Vilkaviškio raj.) kraštotyros muziejuje (Paežeriai - V. Kudirkos giminė). Smuiką surado muziejaus vadovas mokytojas S. Ankevičius. Jis papasakojo, kad smuikas, prieš patekdamas į muziejų, perėjo per gydytojų Bliūdžiaus ir Kauno rankas. Ilgesnį laiką buvo pas O. Kaptainį (dabar gyvenantį Griškabūdy), iš kurio mokytojas ir gavo šį instrumentą. S. Ankevičius smuiką pats restauravo ir dabar visiems, atvykstantiems į muziejų, groja juo V. Kudirkos užrašytas lietuvių liaudies dainas. Mokytojas ieško ir violončelės.

Kanklių ir citros bandyta ieškoti buvusios Lietuvii mokslo draugijos patalpose, Lietuvii kalbos ir literatūros institute. P. Razmukas, senas instituto bibliotekininkas, dirbęs dar Lietuvii mokslo draugijoje, prisimena, kad draugija yra turėjusi kažkokias kankles ir citrą. Spėjama, kad greičiausiai šie instrumentai būsia istorijos ir etnografijos muziejuje. Muziejus turi tik citras, parsivežtas iš kelionių, o kanklių turi, gautų iš buvusios Lietuvii mokslo draugijos.

ATSARGUMAS

Gatve lėtai važiuoja automobilis, vairuojamas jaunos moters. Greta automobilio šaligatviu eina vyriškis ir nurodinėja vairuotojai:

Išjunk sankabą! Įjunk antrą bėgį! Stabdžius!

Praeiviai sustoja nustebę ir žiūri. Vyriškis jiems paaiškina:

— Tai mano žmona. Ji mokosi vairuoti.

— Ar nebūtų geriau, jei Tamsta atsisėstum šalia žmonos į automobilį ir ją mokytum?

— Matote, automobilis apdraustas, o aš ne. . .

SPECIALI KAI KURIŲ ŽODŽIŲ

INTERPRETACIJA

Alkūnė — moteris, kuri laikosi dietos ir visuomet

Alpės — alpstančios moterys. [yra alkana.]

Apatinukas — apatijos sūnus.

Lietpaltis — lietuviškų lašinių paltis.

Kompasas — komiko pasas.

Nualinti — nugirdyti alum.

Kurios iš jų V. Kudirkos, ir apskritai ar ten yra V. Kudirkos kanklės — kol kas neaišku. Nežinomas yra ir antro smuiko likimas. Apie jį nėra jokių žinių.

IŠGELBĖJO BRIEDĮ

Lietuvos tautinio parko Linkmeno ir Ašalną ežerus jungia platokas, bet nesraunus upelis. Žiemą jį sukausto ledas. Pietiniais upelio šlaitais nusileidžia "Atžalyno" kolūkio kultūrinės pievos ir ganyklos. Netoli ir dirbamos žemės lopinėliai, Salų kaimelis. Nuo šiaurinio kranto nusitiesia miškų labirintai. Žiemą žvėrys nori pasmaguriuoti kultūrinių augalų želmenimis. Jie leidžiasi per ploną ledą į pietinį krantą. Kiš-

MOTERŲ MADOS

"Jau kurį laiką vyraujęs kojų stebėjimas tapo atgyvenusiu sportu. Kojos jau visiems atsibodo. Atėjo laikas išryškinti kitą moters anatomijos sritį. Ši taisyklė kartojasi visą laiką madų istorijoje. Dar neaišku, į ką bus kreipiama dėmesio artimoje ateityje: ar į gilius iškirpimus, ar 5 akcentuotą liemenį, ar į krūtine".

Irena Kairiene "Moteryje"

"Ta pati suknelė, dėvima dešimt metų prieš jos populiarumą, yra nepadori; dėvima metus prieš jos madingumą — drąsi; mados laikotarpiu — elegantiška; trejiems metams praėjus — senamadiška; po dvidešimt metų — baisi; po trisdešimt — juokingai įdomi; po šimto metų — romantiška; praėjus 150 metų — vėl nepaprastai graži".

Madų istorikas Jams Laver

SIAUBAS VARGŠUI ATEISTUI

Prancūzų žurnalistas Pierre ir Renée Gosset lankėsi pavergtoje Lietuvoje ir buvo Vilniuje, kur, anot jų, "Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje yra apie du tūkstančiai skulptūrų: šventieji, angelai, archangelai — tikras siaubas vargšui ateistui!"

"ANTRO KAIMO" DVIDEŠIMTMETIS

Čikaga vadinama lietuvių sostine, lietuviškosios veiklos centru ir t.t., bet daugelis stebisi, kad Čikagos lietuviai neturi savo teatro, nors, žinoma, turi operą. Kai Čikagoje būna teatro festivaliai, tai suvažiuoja teatro grupės iš Kanados, Los Angeles ir iš kitų Amerikos miestų, deja, čikagiškiai nedalyvauja, jie būna tik pasyvūs žiūrovai. Kartą festivalio metu viena Čikagos lietuvių aktorė buvo paklausta, dėl ko Čikagoje gyvenantieji lietuviai akto-

kius ir stirnas ledas išlaiko, o šernams ir briedžiams ne visuomet pasiseka.

Šią žiemą tik sausio antroje pusėje šaltukas sukaustė didesnę upelio dalį. Iš karto ten nusitęsė takai. Ignalinos rajono "Atžalyno" kolūkio mechanizatorius Vigandas Šerėnas nelabai nustebo, pakrantėje pastebėjęs porą gražių briedžių. Tik tada, kai jie pasuko į upelio vidurį, dingtelėjo mintis, ar jie sėkmingai pereis. Vagos viduryje ledas trekstelėjo, ir vienas briedis paniro į ledinį vandenį. V. Šerėnas puolė gelbėti briedį. Į talką atskubėjo dar keletas vyrų. Vyrams reikėjo daug pastangų kol, pakišę po briedžiu kartis ir virvę, iškėlė jį ant tvirtesnio ledo.

Dalis Antro kaimo aktorių.

Jono Tamulaičio nuotrauka.

riai negali sudaryti teatro grupės; ji labai paprastai atsakė: „Argi mes, profesionalai, galime vaidinti kartu su mėgėjais?“

Gal ši padėtis ir paskatino kai kuriuos Čikagos lietuvius, teatro mėgėjus, ir be profesionalų sukurti ką nors, kas bent iš dalies galėtų užkšti atsiradusią spragą. Buvo nutarta įsteigti satyrinio teatro grupę, pasivadinusią „Antru kaimu“. Mintį pasirinkti šį vardą, be abejojimo, davė jau nuo seniau Čikagoje egzistuojanti panaši satyrinio teatro grupė „Second City“.

Šiais metais „Antras kaimas“ iškilmingai paminėjo savo egzistavimo dvidešimt metų sukaktį. Šią sukaktį kaip tik nutarėme aprašyti šiame „Šypsulių“ skyriuje, nes „Antro kaimo“ ir „Šypsulių“ tikslas tas pats — pralinksinti žmones.

Sakėme, kad ta sukaktis buvo iškilmingai paminėta, bet galima sakyti, kad ji buvo paminėta ir kukliai — dviem spektakliais, kuriuos šį kartą atliko didesnis aktorių skaičius negu paprastai, kai kurie atvažiuavę net iš kitų miestų. Per tuos dvidešimt metų „Antro kaimo“ spektakliuose yra dalyvavę apie 40 asmenų. Daugelis jų dar ir dabar yra

aktyvūs. Atrodo, kad du didžiausi veteranai, neskaitant „prievaizdo“ Alg. T. Antanaičio, yra Romas Stakauskas ir Jūratė Jakštytė. Juodu ir šiuose sukaktuviniuose spektakliuose pasižymėjo savo vaidyba.

Abiejuose spektakliuose Jaunimo centro salė buvo pilnutėlė. Tai yra įrodymas, kad visuomenė „Antrą kaimą“ vertina, jai patinka jo pasirinktas žanras. Nors programa tęsėsi gana ilgai, gal net per ilgai, bet, žinant, kad čia buvo minima 20 metų sukaktis, negalima dėl to rengėjų kaltinti.

Nors Jaunimo centro salė nėra jau tokia didelė, bet sėdintieji toliau nuo scenos ne viską galėjo išgirsti ir suprasti. Ne visų aktorių buvo pakankamai stiprus balsas ir aiškus tarimas. Reikia sutikti su Dalios Sruogaitės-Bylaitienės nuomone, kad būtų buvę geriau ir šio žanro vaidybai net tinkamiau, jeigu būtų buvę vaidinama salės viduryje, o ne scenoje (žr. „Draugas“, š.m. vasario 25 d.). Žinoma, tokiu atveju mažiau žiūrovų būtų galėję tilpti į salę.

Visi aktoriai davė tai, ką galėjo ir sugebėjo, ir jiems už tai tenka pagarba. Iš mėgėjų laukti profe-

DAUGIAU INFORMACIJŲ IŠ BAŽNYČIOS GYVENIMO!

Gerbiamieji Redaktoriai,

Manau, kad "Laiškai lietuviams" turėtų daugiau informuoti, kas vyksta Bažnyčios (o gal tiksliau — tikinčiųjų bendruomenės) viduje.

Buvo Jėzuitų suvažiavimas Romoje. Išrinko naują viršininką. Tęsėsi, rodos, du mėnesius. Atrodo, kad rinkimams tai per ilgus laikas. Reikia manyti, kad buvo svarstomi ir kiti reikalai, kurie ne tik jėzuitams, bet ir kitiems įdomūs. Tuo tarpu nieko negirdime.

Taip pat buvo Vatikane vyskupų suvažiavimas, išleistas naujas Bažnyčios teisynas. Labai būtų naudinga ir įdomu, jeigu apie tai kas nors skaitytojus painformuotų.

Su pagarba **Jonas Guobužis**

Apie Jėzuitų suvažiavimą jau buvo trys ilgoki A. Saulaičio, S.J., straipsniai (sausio, vasario ir kovo mėn.). Apie vyskupų suvažiavimą vienas bendradarbis žadėjo parašyti, bet iki šiol dar, matyt, ne-

sionališko tobulumo būtų per daug naivu, bet gal reikėtų stengtis patobulinti režisūrą, kiek laikas ir kitos sąlygos leidžia. Turėtų būti šiek tiek griežtesnis "prievaizdavimas", ypač kalbos taisyklingumo, tarsenos ir kirčiavimo atžvilgiu. Alg. T. Antanaitis pats prisipažįsta, kad šioje srityje ir jis nėra "neklaidingas", tad reikėtų pasirūpinti pagalbomis iš šalies. Scenos kalba turėtų siekti tobulumo.

Taip pat jau "nuo senų laikų" prikišama, kad "Antro kaimo" aktoriai kartais (nors labai retai) scenoje, rodos, nei iš šio, nei iš to ima ir leptelia kokį nors kultūringoje aplinkoje nevartotiną žodį. Tokie žodžiai tikrai nieko nepadedą sąmojui, o tik padvelkia tais kambariukais, ant kurių durų užrašyta "Vyrams" ir "Moterims".

Dvidešimtmečio proga tikrai nuoširdžiai reikia pasveikinti "Antrą kaimą" ir palinkėti, kad jis dar ilgai gyvuotų ir vis tobulėtų, gaivindamas mūsų visuomenę humoru, juoku ir šypsena.

suspėjo. Teisyno klausimas šiek tiek komplikuočiau. Būtų galima plačiau apie tai rašyti, bet daugeliui skaitytojų gal tai nebūtų labai įdomu.

Jau seniai redaktorius vis norėjo gauti kokį asmenį, kuris galėtų kas mėnuo parašyti apie svarbiausius įvykius Bažnyčioje, bet vis nesiseka surasti. Tiesa, dabar duodame trumpų žinučių iš tikinčiųjų bendruomenės gyvenimo, bet atrodo, kad skaitytojai norėtų plačiau ir daugiau apie kai kuriuos įvykius sužinoti.

Red.

AČIŲ UŽ ŽURNALĄ!

Labai įdomiai ir fantastiškai rašo A. Tamošaitis, S.J. Įdomiai yra parašyta "Teologija be velnio" (1982 m., 79 psl.) ir "Priešo strategija" (1983 m., 257 psl.). Fantastiška! Skaityk, susimąstyk ir vėl skaityk iš kito galo! . . . Ir, žinoma, tos velnio strategijos nesusigaudysi. Lietuvių kalbos skyrius labai geras. Reikėtų, kad jį pastudijuotų mūsų rašytojai ir žurnalistai.

Pagarbiai Jūsų inž. **Pranas Urbutis**

DVASIĄ STIPRINANTIS...

Dėkoju už "Laiškus lietuviams". Šis žurnalas man visad laukiamas, gaivinantis ir stiprinantis dvasią. Sėkmės, ryžto ir jėgų toliau šį neapsakomai kilnų darbą tęsti!

Adelė Duoblienė

AR KARIAUTI NEKRIKŠČIONIŠKA?

Ką tik perskaičiau A. Tamošaičio, S.J., straipsnį "Garbė ir grobis" (1983 m., lapkričio mėn.). Nemalonias jis mane nustebino tokia išvada: "Trumpai, jei karas teisingas, tai teisėta ir imti grobį". Kitais žodžiais sakant, jei karas teisingas, tai ir grobis teisingas. Krikščioniška garbė ir karo grobis nesiderina. Karo grobis yra ne vien tik aukso žiedas ir kardas, kaip toje dainelėje pasakyta, jis dažnai būna bausis: jį sudaro vergai — moterys, vyrai, vaikai. Nei karas, nei grobis niekada negali būti teisingas ir krikščioniškas.

Kaip žinome, pats Kristus nekariavo, nors turėjo daug priešų. Jis už juos meldėsi: "Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką daro". Taip turėtų visi krikščionys daryti. Arba vėl: "Neteiskite, kad patys nebūtumėte teisiami". Mistike šv. Katarina Sienietė paliko savo dvasiniame testamente šiuos didžiai reikšmingus žodžius: "For no reason whatsoever ought we to judge the action of creatures or their motives. Even when we see that it is actual sin we ought not to pass judgment on it, but have holy and sincere compassion and offer it up to God with humble and devout prayer" (Saint Catherine of Siena, New York, Longmans, 1939).

Tai tokia yra tikroji krikščionybė. Nebūdamas teologas, negaliu suprasti tėvo Aniceto teologijos, kaip jis sako, paimtos iš Dievo lūpų. Kristus yra vienas, ir krikščionybė turėtų būti viena. Kristus yra aiškus, ir krikščionybė turėtų būti aiški. Bet mes turime daug teologų, kurie kalba Dievo vardu, todėl turime daug krikščionybų, daug neaiškumų, daug barnių ir piktumo.

Man atrodo, kad tėvas Anicetas Tamošaitis skelbia krikščionybę be Kristaus. Ar aš teisingai jį suprantu?

A. Mauragis

Spėju, kad p. Mauragis susilauks šnairo žvilgsnio, ir iš įvairių pusių, už savo tvirtinimus, svarbiausia už šį pagrindinį, iš kurio vedama visa kita — jog karas “niekada negali būti teisingas ir krikščioniškas”. Kaip į jį pažiūrės daugelis lietuvių, kurie didžiai gerbia stojusius kovoti už savo tėvynę, ypač paguldžiusius už ją galvą kare su priešais? Tuos karžygius laidodami ir minėdami, dažnai paties Kristaus žodžiais nurodome šventą jų meilės didybę: “Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti” (Jn 15,13). Bet, pagal p. Mauragį, jie dėjosi prie neteisėto ir nekrikščioniško veiksmo. Jo taip pat tvirtinama, kad visada neteisinga ir nekrikščioniška kare imti grobį. Tad išeitų, jog mūsų savanoriai kūrėjai, kuriuos matome vienoje nuotraukoje su karo laimikiu, paimtu iš bermontininkų Radviliškio kautynėse, elgėsi neteisėtai ir nekrikščioniškai, taigi peiktinai, negarbingai. Vadinasi, būnant krikščionimis, reikėjo iš bermontininkų ginklų neatimti, jiems išvis nekelti karo, kad ir toliau krašte plėšikaudami šeimininkautų ir skriausėtų gyventojus.

Už aną teigimą, jog karas visada neteisingas ir nekrikščioniškas, į p. Mauragį labai sušnairuotų ir kitų tautų žmonės, ne tik lietuviai. Prisiminkime, pavyzdžiui, vieną istorinį įvykį iš mūsų pietinio kaimyno švedų antplūdžio metu — Čenstakavos šventovės gynimąsi. Jis yra vaizdingai aprašytas Sienkevičiaus “Tvane” (iš kurio padarytas filmas buvo bent porą kartų rodytas ir Amerikoje). Šalį tuomet buvo okupavę pergalingi švedai, su jais išvien ėjo dalis bajorijos ir kariuomenės, tuo pačiu metu rytuose Lietuvos žemes, įskaitant Vilniaus miestą, niokojo rusai, tautos didžiumoje buvo lūžęs pasitikėjimas savo jėgomis, gyventojams beviltiškai nusvirusios rankos. Tada it liepsna ėmė sklisti žinia, kad, atsisakiusi švedams atkelti vartus, su jais stojo į karą apgulta Čenstakavos šventovė, religinė krašto širdis. Tai visą tautą tartum pakėlė ant kojų, sucementavo į viena, atstatė pasiklovimą saviimi ir pripildė tokio ryžto, kad atėjūnai drebėdami turėjo nešdintis lauk. Tegul p. Mauragis išdrįsta

tvirtinti, kad prioras kun. Kordeckis, gynimuisi vadovavęs ir laikomas tautos didvyriu, pasielgė neteisėtai, nekrikščioniškai ir negarbingai: kad vėliau turėjo leisti švedams išplėsti Čenstakavos išdą, išniekinti Dievo Motinos šventovę bei religinius reikmenis (kaip daugelyje vietų darė), ir tuo įmurdyti tautą į dar didesnę desperaciją ir apatiją!

Į p. Mauragį tikriausiai šnairuos ir filosofai, kad jis nepripažįsta esminio, klasinio dėsno **abusus non tollit usum**: piktnaudžiavimas neuždraudžia gero naudojimo. Paimkime, pavyzdžiui, galią valdyti kitus. Paėmusieji šią galią į rankas dažnai pridaro dangaus keršto šaukiančių neteisybių. Bet tai nereiškia, kad ji yra bloga iš savęs, kad valdyti kitus yra neteisinga ir nekrikščioniška.

Nemaža šnairavimo p. Mauragis susilauks ir iš teologijos, ypač biblinės. Savo Apreiškime Jonas aprašo pačiame danguje užvirusią kovą tarp Mykolo vedamų gerųjų angelų ir prie Šetono prisidėjusių sukilėlių prieš Dievą (Apr 12,7-9). (Beje, p. Mauragis yra aiškiai pasisakęs, jog nepripažįsta puolusių, blogųjų angelų buvimo; tad šią vietą turi aiškinti simboliškai). Jonas taip pat regi Kristų kaip karį ant balto žirgo, lydimą dangaus kareivijų pulkų (Apr 19,11-19). 109 psalmėje apie Mesiją Dovydo pranašaujama, kaip Dievas jį sodins savo dešinėje, pirmą partrenkęs po kojų visus jo priešus. Šv. Paulius daugelyje vietų nurodo krikščionio uždavinį karo ir ginklų palyginimu. Tad karas ir kovojimas yra mums vis teikiamas Šv. Rašte kaip aiškinantis ir skatinantis įvaizdis. Argi Dievas būtų savo žodyje teikęs mokymui ir raginimui neteisingos, nekrikščioniškos ir nesiderinančios su garbe priemonės vaizdą?

P. Mauragis kaltina kitus, kad skelbią krikščionybę be Kristaus, taigi netikrą. Skaitytojai mokės pasverti, ko verta ta, kurią šiuo klausimu perša jis: savo teiginiais įžeidinėjančią tautinius jausmus, plakančią į viena piktnaudžiavimą ir taurų naudojimą, smerkiančią kaip nemoralius Dievo naudojamus įvaizdžius, be to, neigiančią vieną iš pagrindinių tiesų — blogųjų dvasių buvimą. Ar tai tokia tikroji krikščionybė?

A. Tamošaitis, S.J.

■ Vak. Vokietijoje, Osnabruocko vyskupijoje, buvo suorganizuotas parašų rinkimas po peticija, kuria Sovietų Sąjunga prašoma išlaisvinti visus už žmogaus teisių gynimą ir už religinius įsitikinimus kalinamus žmones. Peticiją pasirašė daugiau negu 32.000 žmonių. Ji buvo įteikta Sov. Sąjungos ambasadoriui Bonnoje.

Trumpai iš visur

■ Pirmasis Vatikano atstovas JAV-se, pronuncijaus titulu bus dabartinis apaštališkasis delegatas arkiv. Pio Laghi.

■ Dr. Scott Peck, psichoterapikas JAV-se, buvo 1980 m. pakrikštytas, tapdamas kataliku. Savo pasikalbėjime, išspausdintame "Register" vasario 19 d. numery, jis pasisako buvęs išaukęs sekuliarinėj kultūroj. Tik turėdamas 38 m., pirmą kartą paskaitė Naująjį Testamentą ir susižavėjo krikščionybe. Tas skaitymas ir jo paties patyrimas atvedė jį į Katalikų Bažnyčią. Jis yra autorius knygų: "The Road Less Traveled", "People of the Lie". Jis yra medicinos daktaras. Savo pasikalbėjime jis primena kitą mokslo žmogų, perėjusį į katalikybę — Paul Vitz, autorių knygos "Psychology as Religion".

■ Italija ir Vatikanas vasario 18 d. pasirašė naują konkordatą. Juo Bažnyčia skelbiama nepriklausoma ir suvereni, bet katalikybė nebėra valstybės religija. Tėvams norint, valdžios mokyklose bus dėstoma tikyba. Bažnyčios anuliuojamas moterystės valstybė turės teisę peržiūrėti. Roma nebevadinama šventuoju miestu, bet pabrėžiama ypatinga šio miesto svarba katalikybei. Jungtinė vyskupų ir Italijos vyriausybės komisija dar turės išspręsti bažnytinių institucijų mokesčių klausimą. Konkordatas užtikrina Bažnyčiai laisvę atlikti savo uždavinius, tvarkyti vyskupijas, kunigus ir kitas institucijas, steigti savas mokyklas, teikti dvasinius patarnavimus ligoninėse, kariniuose daliniuose. Sekmadenius ir sutartas religines šventes pripažins šventėmis ir valstybė. Valstybė globos, saugos religinius pastatus. Valstybė drauge su Bažnyčia globos istorines ir meno vertybes. Kunigai, diakonai, vienuoliai atleidžiami nuo karinės tarnybos, bet privalės atlikti civilinę tarnybą.

Šis naujasis konkordatas yra sudarytas vieton 1929 m. su Musoliniu pasirašyto konkordato. Senasis konkordatas turėjo 45 paragrafus. Šis trumpesnis — teturi 14.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Antanas Rubšys. RAKTAS Į SENĄJĮ TESTAMENTĄ. Antroji dalis Pranašai ir Karaliai. Kalbą tikrino Petras Balčiūnas. Įrašus piešė Paulius Jurkus. Žemėlapius paruošė S.A. Romano. Menišškai apipavidalino sės. O. Mikailaitė. Nuotraukos Antano Rubšio. Išleido "Krikščionis gyvenime" 1983 m. prel. Pr. Juro lėšomis. Spausdino N. Pr. Marijos seserys, I.C.C., Putnam, CT 06260. Kieti viršeliai, 530 psl., kaina 10 dol., prenumeratoriams — 7,50 dol.

Vyskupas Vincentas Brizgys. ŽMOGUS REALIAME GYVENIME. Spaudė "Draugo" spaustuvė 1984 m. 319 psl., kaina nepažymėta. Knygoje panagrinėta daug įvairių temų apie žmogaus misiją šių laikų visuomenėje ir Bažnyčioje.

VAINIKAS, KRYŽIUS, LELIJA. Kazimierinė grožinės literatūros antologija. Redagavo Alfonsas Tyruolis. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1984 m. Dailininkas Vytautas O. Virkau. 328 psl., kaina kietais viršeliais 12 dol., minkštais — 9 dol.

Kun. Pranas Daukyns. THE RESISTANCE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA AGAINST RELIGIOUS PERSECUTION. Disertacija doktoratui Šv. Tomo universiteto Teologijos fakultete Romoje 1984 m. 183 psl.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 30. Redaguoja Stefanija Stasiene, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio 44119. Leidžia JAV LB Švietimo taryba. Adm. Juozas Plačas, 3206 W. 65th PL, Chicago, IL 60629. Išėina du kartus per metus. Pren. kaina 4 dol.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. 1984 m., Nr. 2(98). Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Redaguoja Danutė Bindokienė.

1984 M. KALENDORIUS. Toronto Prisikėlimo parapijos ekonominės sekcijos leidinys. Redagavo Stasys Prakapas. 208 psl.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" METINĖ ŠVENTĖ

Šventė praėjo labai gražiai. Apie ją parašysime ir duosime nuotraukų kitame numeryje.

EKSKURSIJA Į AUSTRALIJĄ

Šių metų pabaigoje, Kalėdų laikotarpiu, Australijoje yra ruošiamos Lietuvių dienos. Ta proga "Laiškai lietuviams" organizuoja ekskursiją. Išskrendame Quantas lėktuvu gruodžio 16 d., grįžtame — sausio 6 d. Skrisdami į Australiją, porai dienų sustosime Tahiti saloje, kuri yra vadinama Ramiojo vandenyno salų karaliene, o grįždami stabtelsime Havajuose. Ši kelionė daug nekainuos, nes Australijoje visi turi giminių bei pažįstamų, pas kuriuos galės apsistoti, tad nereikės samdyti viešbučių. Jeigu kas neturi pas ką apsistoti, tai tegul praneša. Mes kaip nors pasirūpinsime rasti vietos. Nors iki ekskursijos dar yra daug laiko, bet būtų gera, kad redakcijai jau dabar pranešumėte apie savo norą keliauti į Australiją, ypač tie, kurie ten neturi pas ką apsistoti.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS” rėmėjams

42 dol. aukojo O. Jankevičiūtė.

20 dol. aukojo S. Jurskytė.

18 dol. aukojo S. Kalvaitis.

Po 12 dol. aukojo: B. Balčiūnas, O. Zukienė, L. Šimaitis, R. Pranckus, G. Bielskus, E. Vaitkūnas, M. Kapačinskienė, J. Naikelis, J. Sungaila, kun. E. Statkus.

Po 8 dol. aukojo: M. Utz, V. Daugėla.

Po 7 dol. aukojo: J. Kizlauskas, M. Vilutienė, O. Gerdvilienė, V. Mitkus, A. Milčienė, J. Kalainis, V. Poderys, A. Malinauskas, T. Varanka, B. Martick, J. Kriščiukaitis, J. Balutis, J. Vembrė, G. Kudžma, J. Jagėla, J. Jusys, J. Ardys, J. Merkys, B. Jablonskis, K. Aukškalnis.

Po 6 dol. aukojo: M. Ambrozaitienė, M. Stašaitienė, A. Paulius.

5 dol. aukojo S. Gvazdinskienė.

Po 4 dol. aukojo: V. Petrauskas, V. Juodeika, V. Šiliūnienė, P. Urbutis, V. Gaidelis, A. Milvydas, V. Kuzma, M. Veliuona, S. Vilūnienė, O. Simonaitis, V. Kupcikevičius, M. Svolienė, A. Mingėla.

3 dol. aukojo J. Abraitis.

Po 2 dol. aukojo: J. Švobienė, kun. A. Babonas, J. Leščinskas, K. Sraugauskas, V. Zebertavičius, P. Bielinis, G. Juškėnas, A. Kaminskas, S. Žulpa, J. Petrauskas, S. Skučienė, E. Dailydė, V. Sinkevičius, M. Vencus, P. Balčiūnienė, A. Baradas, O. Daniusevičienė, K. Genčius, J. Pleiryš, S. Jautokaitė, V. Musteikienė, E. Sereičikienė, J. Stanaitis, J. Stočkus, M. Strungys, A. Prapuolenytė, A. Belickas, F. Dimgaila, V. Pocius, L. Krajauskas, O. Ramanauskas, E. Čibirienė, J. Šiaučiūnas, J. Augustas, V. Maciejauskas, J. Kesgailienė, kun. J. Bertašius, R. Vabolis, J. Jūragis, B. Briedienė, V. Butkus, M. Grauzinis, L. Jaras, P. Matiukas, G. Mozūraitienė, S. Sakavičius, I. Šalčius, A. Stočkus, J. Vinciūnas, prel. J. Kučingis, A. Ruigys, A. Kašuba, J. Petrikas, M. Pauliukonis, Nukryž. Jėzaus seselės, S. Bubllys, K. Butkus, S. Lukas, A. Augaitis, B. Baublys, S. Januškienė, P. Juodikis, V. Martis, J. Paronis, S. Šiuparis, E. Vili-maitė, D. Sudžius, D. Bubelienė, A. Dragūnevičius, V. Budrecki, B. Lukas, prel. J. Balkūnas, B. Raugas, E. Garliauskas, kun. K. Širvaitis, A. Kalnėnas, K. Ancerevičienė, B. Kasakitis, Z. Grybinas, J. Juknelis, N. Apeikienė, P. Grušas, kun. T. Žiūraitis, J. Jurkūnas, P. Antanavičius, D. Balčiūnas, S. Rutkauskienė, R. Čepulis, V. Krasauskas, A. Ostis, I. Smalstys, kun. P. Sabulis, J. Lapšienė, E. Šilgalis, O. Damas, A. Dikinis, V. Velža, kun. A. Goldikovskis, P. Kaufmanas, L. Paulavičius, S. Tribinevičius, V. Vizgirda, H. Milaknis, A. Biliūnienė, M. šermukšnis, S. Bobelis, J. Puodžiūnas, B. Staškevičius, S. Ambrozaitis, D. Mieliulis, E. Tamošiūnas, S. Nyerges, kun. R. Krasauskas, C. Surdokus, K. Jakštas, M. Kušlikienė, K. Trečiokas, B. Čyvas, J. Stonkus, E. Barškėtienė, K. Mikužienė, S. Petrusis, J. Ališauskas, V. Barius, O. Dovydaitis, A. Januška, A. Mikėnas, R. Andrijauskienė, A. Kavaliūnienė, P. Peleckas, A. Tamošiūnas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Marija Stankus-Saulaitė, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasadėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.